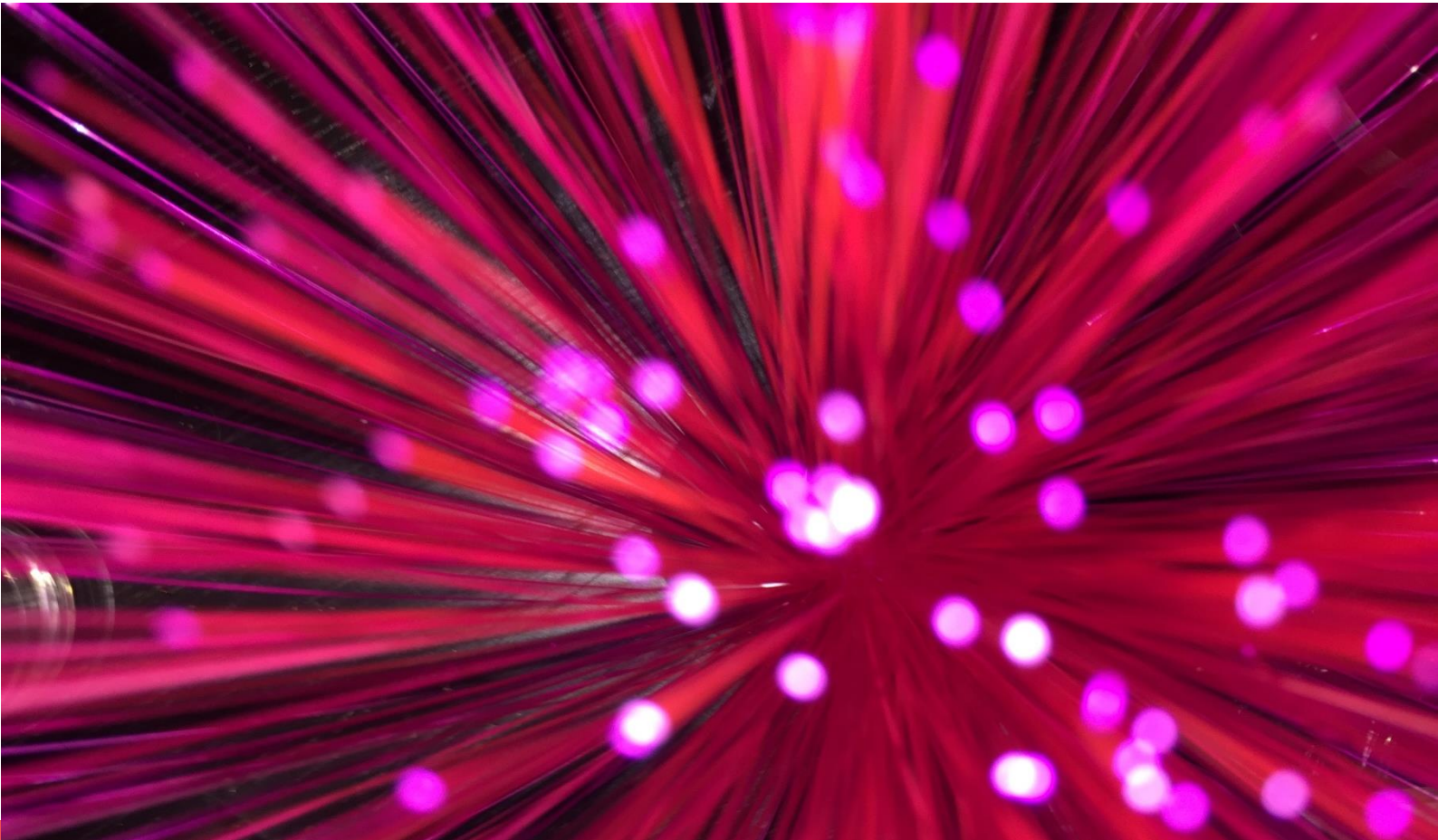

DECISIO

Ministerie van OC&W

Onderzoek toegankelijkheid Nederlands onderwijs voor internationals

Eindrapportage

17 augustus 2018

TITEL

Onderzoek toegankelijkheid Nederlands onderwijs voor internationals

STATUS

Eindrapportage

DATUM

17 augustus 2018

OP VERZOEK VAN

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

PROJECTTEAM DECISIO

Gerwin van der Meulen (g.vandermeulen@decisio.nl)

Daan van Gent (d.vangent@decisio.nl)

Suzanne Steegman (s.steegman@decisio.nl)

IN SAMENWERKING MET:

B&T organisatieadvies (Jos van Elderen en Marieke Reuter)

New2nl (Annebet van Mameren)

CONTACTGEGEVENS DECISIO | ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Valkenburgerstraat 212

1011 ND Amsterdam

T 020 - 67 00 562

E info@decisio.nl

I www.decisio.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
	Infographic uitkomsten onderzoek toegankelijkheid Nederlands onderwijs voor internationals	8
2.	Schets populatie internationals	9
3.	Voorkeur Nederlands onderwijs bij internationals	14
3.1	Keuze voor Nederlands onderwijs	14
3.2	Beweegredenen keuze Nederlands onderwijs	24
4.	Drempels voor internationals	27
4.1	Selectieproces naar keuze toe	27
4.2	Huidige drempels	31
5.	Perspectief van onderwijsinstellingen	34
5.1	Obstakels Nederlandse scholen in het geven van onderwijs aan internationals	34
5.2	Signalen onderwijsinstellingen over de toegankelijkheid van Nederlands onderwijs voor internationals	37
5.3	Regiospecifieke context	41
6.	Conclusies toegankelijkheid Nederlands onderwijs voor internationals	47
6.1	Voorkeuren internationals	47
6.2	Drempels Nederlands onderwijs	48
6.3	Obstakels voor onderwijsinstellingen	49
6.4	Overige constatering	50
	Bijlage 1. Achtergrond populatie	52
	Bijlage 2. Regio-indeling	59
	Bijlage 3. Interviewpartners	60
	Bijlage 4. Vragenlijst enquête	62
	Bijlage 5. Regionale infographics	72
	Regionale infographic MRA	73
	Regionale infographic Leiden	74

Regionale infographic Den Haag	75
Regionale infographic Rotterdam	76
Regionale infographic Utrecht	77
Regionale infographic Eindhoven	78
Regionale Infographic Arnhem/Nijmegen	79
Infographic overig Nederland	80

1. Inleiding

Aanleiding

De Nederlandse economie is de laatste jaren sterk gegroeid en ook de verwachtingen voor de komende jaren zijn positief. Onder meer een succesvol acquisitiebeleid heeft er toe geleid dat meer internationale bedrijven¹ Nederland als vestigingsplaats kiezen. In lijn daarmee heeft de vraag naar internationaal onderwijs een vlucht genomen en is de internationalisering van het Nederlands onderwijs in ontwikkeling.

Het aantal leerlingen op internationale scholen is in de afgelopen jaren sterk toegenomen (in tien jaar tijd meer dan een verdubbeling van het aantal leerlingen). In 2017 bedroeg het leerlingenaantal op bekostigd internationaal primair onderwijs (IGBO) ruim 5.600. Circa 4.900 leerlingen hadden een plek in het bekostigd internationaal voortgezet onderwijs (IGVO)². Tevens is het aantal internationale scholen – zowel bekostigd als niet-bekostigd – de afgelopen jaren toegenomen³.

Naast de groei van het internationaal onderwijs is sprake van een verdere internationalisering van het Nederlands onderwijs. Het tweetalig onderwijs (tto) in Nederland groeit en wordt inmiddels op ruim 130 scholen⁴ aangeboden. Daarnaast is sprake van groei van het aanbod in de breedte. De pilot Tweetalig Primair Onderwijs (TPO) is daar een voorbeeld van. Net als de ontwikkeling van tweetalig onderwijs in het VMBO.

Tegen deze achtergrond is in 2017 het actieplan⁵ ‘Voorbereid op de toekomst’ gelanceerd door de Taskforce Internationaal Onderwijs. In het actieplan zijn concrete adviezen verwoord om tot passende oplossingen te komen voor de toenemende vraag naar internationaal onderwijs in Nederland. Voor wat betreft de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationale kinderen formuleerde de taskforce het volgende advies⁶: **“de Taskforce adviseert een quickscan uit te laten voeren naar de behoeften**

¹ Zie onder meer NFIA-cijfers 2008-2017

² Bron cijfers: Dutch International Schools Annual Report 2017

³ De staat van het internationaal onderwijs, SIO 2017

⁴ In 2008: 99 tto-scholen

⁵ Actieplan Taskforce Internationaal onderwijs: *Voorbereid op de toekomst* (2017)

⁶ Advies 12, pagina 14

van internationals met betrekking tot instroom in het regulier onderwijs en de (regionale) specifieke opgaven hierin”.

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verrichtte onderzoeksbureau Decisio, in samenwerking met B&T en New2nl, het onderzoek naar de toegankelijkheid van het regulier onderwijs voor internationals.

Vraagstelling onderzoek

In het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals staan de volgende vragen centraal:

1. In hoeverre geven internationals de voorkeur aan Nederlands onderwijs en waarom?
 - a. Hoe groot is het deel van de internationals dat de voorkeur geeft aan Nederlands onderwijs?
 - b. Om welke redenen verkiezen internationals Nederlands onderwijs boven internationaal onderwijs?
 - c. Welk type international geeft de voorkeur aan Nederlands onderwijs: contractduur, type organisatie waar persoon werkzaam is, nationaliteit, leeftijd kinderen enz.
 - d. Welk percentage internationals kiest daadwerkelijk voor Nederlands onderwijs?
2. Zijn er drempels voor internationals die hun kinderen aan een Nederlandse school onderwijs willen laten volgen en zo ja, welke?
3. Zijn er voor scholen obstakels bij het geven van onderwijs aan kinderen van internationals en zo ja, welke oplossingen hebben zij daarvoor gevonden of uitgetoetst?

In hoofdstuk 2 van dit rapport is de definitie van een international nader toegelicht.

Onderzoeksaanpak

Het onderzoek is in de periode van april tot en met augustus 2018 uitgevoerd door Decisio in samenwerking met B&T Organisatieadvies en New2nl. In de aanpak van het onderzoek zijn de volgende onderzoeksactiviteiten uitgevoerd:

- **Deskresearch:** wij hebben uiteenlopende openbare documenten geraadpleegd op het gebied van internationaal onderwijs en internationalisering van het Nederlands onderwijs.
- **Interviews:** wij hebben circa 40 interviews afgenomen onder scholen, schoolbesturen, gemeenten en intermediaire organisaties (in bijlage 3 is het overzicht van gesprekspartners opgenomen) om een kwalitatief beeld te krijgen van de ontwikkelingen binnen het primair en voortgezet onderwijs in relatie tot het onderwijs voor internationale kinderen en internationalisering.

- **Vragenlijst:** wij hebben een vragenlijst opgesteld en uitgezet onder internationals in Nederland. Het doel van de vragenlijst was het verkrijgen van een zo representatief mogelijk beeld van de keuzes die internationals maken voor het onderwijs van hun kind(eren) en de beweegredenen die zij daarbij hebben. De vragenlijst is landelijk uitgezet; de resultaten van de vragenlijst zijn vervolgens geanalyseerd om een landelijk en regionaal overzicht te krijgen van voorkeuren, keuzes en beweegredenen van internationals.
- **Rapportage en overleg:** de (concept) resultaten zijn verwoord in een rapportage en besproken met het ministerie OC&W.

Leeswijzer

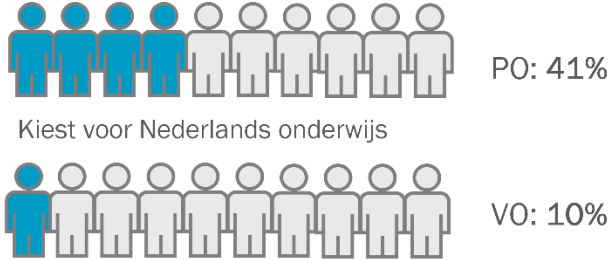
In dit rapport stellen we hierna het volgende aan de orde:

- **Infographic belangrijkste uitkomsten.** Op de volgende pagina is een infographic opgenomen met de belangrijkste resultaten uit het onderzoek.
- **Hoofdstuk 2:** in dit hoofdstuk bieden we een schets van de populatie internationals die in het kader van dit onderzoek ondervraagd is. Daarvoor gaan we onder meer in op de vragenlijst, respons en de belangrijkste kenmerken van de ondervraagde populatie.
- **Hoofdstuk 3:** in dit hoofdstuk gaan we in op welk aandeel van de internationals een voorkeur heeft voor het Nederlands onderwijs en wat daarbij belangrijke beweegredenen zijn (eerste onderzoeksvraag).
- **Hoofdstuk 4:** gaat in op de belangrijkste drempels die internationals ervaren voorafgaand aan en na het selectieproces van een Nederlandse school (tweede onderzoeksvraag).
- **Hoofdstuk 5:** gaat in op hoe de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs beleefd wordt vanuit het perspectief van onderwijsinstellingen, het hoofdstuk bespreekt obstakels waar scholen tegenaan lopen en welke oplossingen daarvoor worden gezocht (derde onderzoeksvraag). Daarnaast komt het beleid van gemeenten uit verschillende regio's aan bod.
- **Hoofdstuk 6:** bevat de belangrijkste bevindingen en conclusies van het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals.
- **Bijlagen:** in de bijlagen bij dit rapport zijn opgenomen: achtergrond van de populatie internationals (bijlage 1), de gehanteerde regio-indeling (bijlage 2), een overzicht van gesprekspartners (bijlage 3), de vragenlijst van het onderzoek (bijlage 4) en regionale infographics met daarop de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek per regio (bijlage 5).

INTERNATIONALS IN NEDERLAND

- ∞ 1.117 respondenten
- ∞ 36% is werkzaam bij een internationaal bedrijf/internationale organisatie
- ∞ 59% is al meer dan 3 jaar in Nederland; 35% verwacht nog tenminste 5 jaar te blijven
- ∞ Vooral afkomstig uit India (17%), Verenigd Koninkrijk (10%) en Verenigde Staten (8%)
- ∞ 30% krijgt bijdrage aan schoolgelden

KEUZES NEDERLANDS ONDERWIJS

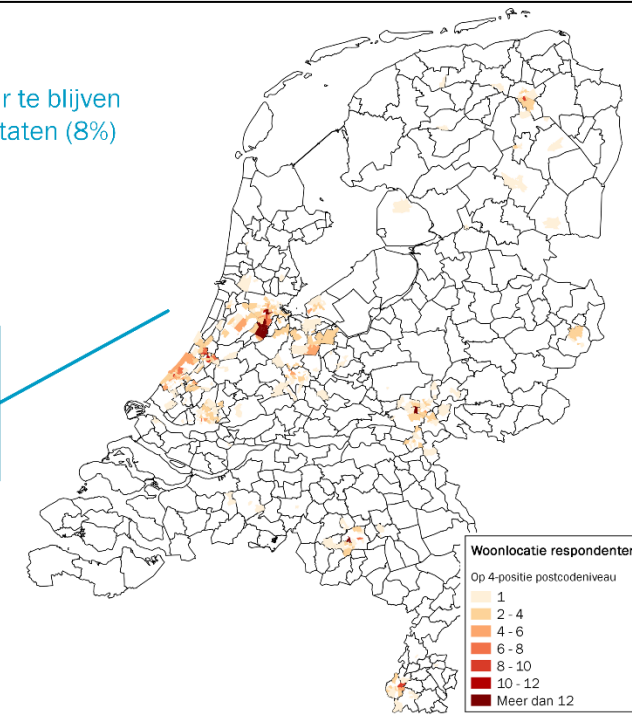

40% van de internationals heeft moeite met het vinden van een Nederlandse school

Belangrijkste factoren van invloed op schoolkeuze:

- ∞ Leeftijd ∞
- ∞ Verblijfsduur ∞
- ∞ Inkomen ∞

16% respondenten woont in Amsterdam; 11% in Den Haag en 9% in Amstelveen

38% internationals heeft bij keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen

SCHOOLSELECTIEPROCES

Top 3 selectiecriteria school

Nederlands onderwijs	Internationaal onderwijs
1 Woonlocatie (26%)	1 Taal in de lessen (31%)
2 Mogelijkheid tot integratie in Nederlandse samenleving (20%)	2 Continuïteit curriculum (24%)
3 Sfeer op school (14%)	3 Woonlocatie (10%)

45% internationals in Nederland ontvangt hulp in de zoektocht naar een school

Internationals die hulp hebben ontvangen beoordelen school gemiddeld hoger

HUIDIGE ERVARING EN DREMPELS

Internationals waarvan het kind Nederlands onderwijs volgt in Nederland beoordelen hun tevredenheid daarover met een 4 op schaal van 1 tot 5

Goed

Gemiddelde beoordeling internationaal onderwijs: 3,8

35% van de internationals in Nederland loopt tegen drempels aan in het Nederlands onderwijs

Quote van een respondent over zoekproces naar een school: "Information on the placement procedure (lottery) was only available in Dutch. Process was still new and difficult to find information about how the logarithm works. Also difficult to figure out difference between regular schools and 'eenpitter schools' and all the different types (Montessori, Dalton, Waldorf etc). The fact that popular schools are oversubscribed and you run the risk that you do not get the school of your choice, creates a lot of stress for the whole family."

- 56% | School heeft te weinig ervaring met meertalige kinderen
- 50% | Onvoldoende aansluiting met andere ouders
- 38% | Culturele verschillen
- 33% | Communicatie met leerkracht/school is alleen in NL
- 32% | Niveau van Nederlands van het kind is onvoldoende
- 27% | Voldoende integratie in de klas lukt (nog) niet
- 27% | Onvoldoende beschikbaarheid van onderwijs dat pas bij behoefte
- 25% | Communicatie met leerkracht

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verrichtte onderzoeksbureau Decisio, in samenwerking met B&T en New2nl, het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals

2. Schets populatie internationals

In dit hoofdstuk schetsen we het beeld van de populatie internationals die in het kader van dit onderzoek ondervraagd is via een vragenlijst. Ter inleiding bieden we eerst kort inzicht in de achtergronden van het onderzoek, zoals de doelgroep, vragenlijst en respons. Daarna gaan we kort in op het algemene beeld van verschillende kenmerken van de respondenten in het onderzoek, zoals regionale spreiding, herkomst, duur verblijf en inkomen. In bijlage 1 zijn de kenmerken van de populatie internationals nader uitgewerkt en in bijlage 4 is de vragenlijst van dit onderzoek opgenomen.

Inleiding

In het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals is landelijk een vragenlijst⁷ uitgezet in de periode van 3 mei tot en met 25 juni 2018. Het doel van de vragenlijst was om ervaringen te inventariseren van internationals in het primair en voortgezet onderwijs (PO en VO) in Nederland.

Definitie: wat verstaan we onder een international?

De doelgroep van dit onderzoek wordt gevormd door alle internationals in Nederland met schoolgaande kinderen. Onder internationals verstaan we personen die niet de Nederlandse nationaliteit hebben en in Nederland woonachtig en werkzaam zijn, maar niet voornemens zijn zich blijvend in Nederland te vestigen. Daarnaast zijn Nederlanders die (tijdelijk) terugkeren naar Nederland en van wie de kinderen in het buitenland onderwijs hebben gevolgd ook bij het onderzoek betrokken (ook wel *repats* genoemd). Bij de selectie van de doelgroep zijn geen nadere eisen gesteld als het gaat om bijvoorbeeld herkomst, inkomen, verblijfsduur of opleidingsniveau.

Naast internationals met schoolgaande kinderen, hebben 106 internationals zonder (schoolgaande) kinderen de vragenlijst ingevuld. Hoewel zij buiten de doelgroep van het onderzoek vallen, is hun keuzeproces voor de toekomst wel relevant voor de uitkomsten. Daarom zijn hun overwegingen opgenomen in een tekstbox in hoofdstuk 4.

Typen onderwijs

In het onderzoek is aan internationals gevraagd voor welk type school zij hebben gekozen: internationaal onderwijs of Nederlands onderwijs en voor welk type onderwijs daarbinnen. Te weten:

- Internationaal onderwijs:
 - bekostigd internationaal onderwijs;

⁷ In de bijlagen bij dit rapport is de vragenlijst opgenomen

- Europees onderwijs;
- Niet-bekostigde private internationale scholen;
- Niet-bekostigde buitenlandse scholen;
- Nederlands onderwijs:
 - Bekostigd Nederlands onderwijs⁸;
 - Tweektalig onderwijs (bekostigd);
 - Niet-bekostigd Nederlands onderwijs.

Landelijk beeld en regio-indeling

De resultaten van de vragenlijst geven allereerst een landelijk beeld van de toegankelijkheid van Nederlands onderwijs voor internationals. Daarnaast is voor een regionaal overzicht van de onderzoeksresultaten de volgende regio-indeling⁹ gehanteerd:

- Metropoolregio Amsterdam (MRA): 33 gemeenten;
- Regio Den Haag: 9 gemeenten;
- Regio Rotterdam: 14 gemeenten;
- Regio Utrecht: 9 gemeenten;
- Brainport Regio Eindhoven: 21 gemeenten;
- Regio Leiden (Holland Rijnland): 14 gemeenten;
- Regio Arnhem/Nijmegen: 18 gemeenten;
- Overig Nederland: bestaande uit de overige 262 gemeenten in Nederland.

Respondenten waarvan de (woon)postcode ingevuld is, zijn toebedeeld aan de verschillende regio's; respondenten zonder gegevens over de (woon)postcode zijn tot 'overig Nederland' gerekend.

Verspreiding vragenlijst

De vragenlijst (bestaande uit een korte introductietekst en een internetlink naar de vragenlijst) is uitgezet (inclusief herinnering) via de sociale mediakanalen van expatcenters in Nederland, online platforms, nieuwsbrieven, Facebookgroepen gericht op internationale gezinnen (in verschillende regio's), mailings aan scholen(groepen), Nuffic en binnen de eigen netwerken van Decisio, B&T en New2nl. De vragenlijst kon door iedereen ingevuld worden, er is niet met een geselecteerde doelgroep gewerkt.

⁸ Onder bekostigde Nederlandse scholen vallen ook internationaliserende Nederlandse scholen, zoals UNESCO-scholen of scholen die les geven volgens een Nederlands IPC-curriculum

⁹ In de bijlagen bij dit rapport is de volledige regio-indeling opgenomen

Respons: landelijke en regionale spreiding

De vragenlijst is door ruim 1.100 internationals ingevuld. Ruim een derde van de respondenten is woonachtig in de MRA, 14% in de regio Den Haag en 9% in de regio Leiden. Van de overige regio's is de respons evenredig 5 tot 7% van het totaal aantal respondenten. 12% woont in Overig Nederland, daaronder vallen onder andere respondenten uit de gemeenten Maastricht en Groningen.

Tabel 2.1 Aantal respondenten, landelijk en regionale spreiding

Regio	Aantal	Aandeel
Landelijk/Nederland, waarvan in:	1.117	100%
▪ Metropoolregio Amsterdam	389	35%
▪ Regio Den Haag	151	14%
▪ Regio Rotterdam	71	6%
▪ Regio Utrecht	57	5%
▪ Brainport Regio Eindhoven	60	5%
▪ Regio Leiden	96	9%
▪ Regio Arnhem/Nijmegen	75	7%
▪ Overig Nederland	131	12%
▪ Onbekend	87	8%

Representativiteit

De omvang van de doelgroep voor dit onderzoek was vooraf lastig in te schatten. Het streven was daarom om zoveel als mogelijk internationals met de vragenlijst te bereiken.

We kunnen de respons op de vragenlijst wel relateren aan cijfers¹⁰ over het aantal internationale kenniswerkers in 2015. Uit deze vergelijking blijkt dat naar verwachting – landelijk – 1% van de internationals de vragenlijst heeft ingevuld. De regionale verdeling van de respons is grofweg overeenkomstig dat percentage (dus ook per regio is de respons ongeveer 1% van de totale doelgroep).

Op basis van eigen onderzoek en de achtergrondkenmerken van de respondenten (zie bijlagen bij dit rapport) zien we dat de respons op de vragenlijst – landelijk en regionaal – een representatief beeld geeft. Voor uitspraken op landelijk niveau over *subgroepen* van internationals is de respons ook representatief; op regionaal schaalniveau niet. Om die reden zijn in dit rapport geen regionale resultaten opgenomen over subgroepen van internationals.

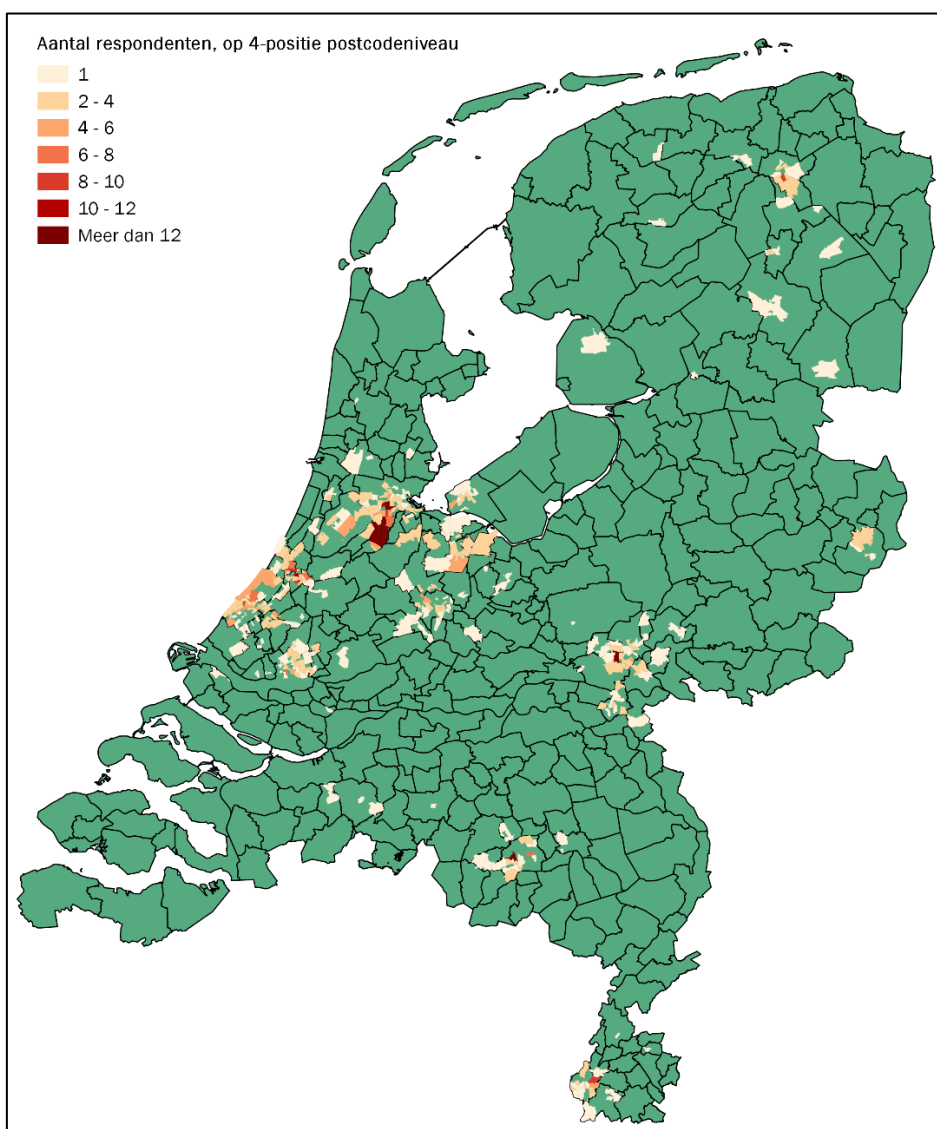
¹⁰ Bron: *Economische analyse internationale werknemers, studenten en zelfstandigen in Nederland*, landelijk rapport en negen regiorapportages. Decisio. 2017

Tabel 2.2 Aantal internationale kenniswerkers in 2015 en aantal respondenten naar woonregio

	NL	MRA	DH	RDAM	UTR	BRE	LDN	AN	OV NL
Kenniswerkers	106.500	33.300	11.400	8.800	4.600	5.700	3.800	2.200	36.700
Respons	1.117	389	151	71	57	60	96	75	131
Aandeel op tot.	1%	1,2%	1,3%	0,8%	1,2%	1%	2,5%	3,5%	0,4%

Bron: cijfers (afgerond) kenniswerkers op basis van onderzoek Decisio (2017)

Figuur 2.1 Regionale spreiding respondenten, 4-positie postcodeniveau

Schets populatie ondervraagde internationals

Op grond van de ingevulde vragenlijsten constateren we dat de respondenten:

- **overwegend hoogopgeleid** zijn: ongeveer 95% van de ondervraagde internationals heeft een universitaire opleiding afgerond;
- **een meer dan gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden** hebben: het besteedbaar inkomen per huishouden bedraagt gemiddeld voor de onderzochte internationals zo'n 5.700 euro per maand;
- **veelal werkzaam zijn bij een internationaal bedrijf of internationale organisatie**: het gaat daarbij om ongeveer 45% van de ondervraagde internationals;
- **al langdurig in Nederland zijn of verwachten nog voor langere tijd in Nederland te verblijven**: bijna 60% van de respondenten is inmiddels al 3 jaar of langer in Nederland. Daarnaast verwacht 35% van alle ondervraagde internationals nog tenminste 5 jaar (of langer) in Nederland te zijn. Daarnaast geeft 37% van alle internationals aan niet te weten hoelang zij nog in Nederland gaan verblijven;
- **grotendeels in totaal langer dan 4 jaar in Nederland verblijven**: 91% van de respondenten verblijft in totaal 4 jaar of langer in Nederland, ruim de helft (53%) blijft 10 jaar of langer;
- **voor de meerderheid actief bezig zijn met (of voornemens zijn tot) het leren van de Nederlandse taal**: dat geldt voor circa 90% van de populatie internationals.

De uitwerking en achtergronden van deze schets van de populatie ondervraagde internationals is opgenomen in bijlage 1 bij dit rapport.

3. Voorkeur Nederlands onderwijs bij internationals

Welk aandeel van de internationals in Nederland kiest voor Nederlands onderwijs en welke redenen hebben zij daarvoor? In dit hoofdstuk gaan we daar nader op in. Om tot verhelderende inzichten te komen schetsen we ook het verschil met internationals die kiezen voor internationaal onderwijs. Tevens gaan we in op enkele kenmerken van internationals die kiezen voor Nederlands onderwijs en in hoeverre dat wel of niet afwijkt van internationals die kiezen voor internationaal onderwijs. Het hoofdstuk sluiten we af met onze bevindingen over de voorkeuren voor Nederlands onderwijs bij internationals. De resultaten in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de vragenlijst die door 1.117 internationals is ingevuld. De resultaten hebben betrekking op de voorkeuren en keuzes van internationals voor het oudste kind.

3.1 Keuze voor Nederlands onderwijs

Welke keuze maken internationals als het gaat om onderwijs in Nederland? Een belangrijke uitkomst is dat 29% van de respondenten heeft gekozen voor Nederlands onderwijs (primair en voorgezet). Tussen primair en voorgezet onderwijs bestaan op dit vlak grote verschillen. In het primair onderwijs heeft 41% van de internationals voor Nederlands onderwijs gekozen. In het voorgezet onderwijs heeft slechts 10% van de internationals voor het Nederlands onderwijs gekozen. Deze (landelijke) uitkomsten gelden overwegend ook voor de verschillende regio's die zijn onderzocht. Alleen het beeld voor de regio Eindhoven wijkt af. We constateren bij deze keuzes dat verblijfsduur, inkomen, leeftijd kinderen en de bijdrage van de werkgever sterk van invloed zijn op de keuze voor het type onderwijs.

Landelijk beeld algemeen: 29% van internationals kiest voor Nederlands onderwijs

Bijna 30% van de ondervraagde internationals heeft voor het Nederlands onderwijs voor hun kind gekozen. Het bekostigd Nederlands onderwijs blijkt in dat geval voor internationals de voornaamste keuze: 89% van de internationals die gekozen hebben voor Nederlands onderwijs hebben gekozen voor een bekostigde Nederlandse school. Tweetalig bekostigd onderwijs blijkt een beperktere keuze daarin met 9%.

Ruim 70% van de ondervraagde internationals heeft voor internationaal onderwijs voor hun kind gekozen. Daarbij kiest het grootste deel voor bekostigd internationaal onderwijs (69%).

In Tabel 3.1 is het overzicht van de keuze voor het type onderwijs van alle respondenten opgenomen.

Tabel 3.1 Keuze type onderwijs: algemeen (PO en VO)

Type onderwijs	Aantal	Aandeel
Internationaal onderwijs, waarvan:	715	71%
Bekostigd internationaal onderwijs	490	
Niet-bekostigde private internationale scholen	167	
Europees onderwijs	15	
Niet-bekostigde buitenlandse scholen	43	
Nederlands onderwijs, waarvan:	296	29%
Tweetalig onderwijs (bekostigd)	26	
Bekostigd Nederlands onderwijs	262	
Niet-bekostigd Nederlands onderwijs	8	
Totaal	1.011	
<i>Ouders zonder (schoolgaande) kinderen</i>	106	

Regionaal beeld: afwijking van landelijk beeld in drie van de acht regio's

In de MRA en regio's Den Haag, Utrecht, Leiden en Overig Nederland is de keuze voor het Nederlands onderwijs door internationals nagenoeg gelijk aan het landelijk beeld: in deze regio's kiest eveneens gemiddeld 30% van de internationals voor Nederlands onderwijs voor hun kind(eren). De keuze voor het type onderwijs wijkt af in de regio Eindhoven, daar heeft twee derde van de 51 respondenten voor Nederlands onderwijs gekozen. In de regio's Rotterdam en Arnhem/Nijmegen kiest met 12 respectievelijk 11% juist een lager aandeel dan gemiddeld voor Nederlands onderwijs. In Tabel 3.2 is het overzicht van de keuzes per regio opgenomen.

Tabel 3.2 Keuze type onderwijs: algemeen (PO en VO), onderscheid naar regio's¹¹ (in %)

Type onderwijs	NL	MRA	DH	RDAM	UTR	BRE	LDN	AN	OV NL
Internationaal onderwijs	71%	68%	71%	88%	73%	33%	70%	89%	72%
Nederlands onderwijs	29%	32%	29%	12%	27%	67%	30%	11%	28%
Respons	1.011	357	126	66	52	51	87	70	123

Respondenten die woonpostcode hebben ingevuld, zijn toebedeeld naar genoemde regio's; zij die dat niet gedaan hebben of niet tot de afgebakende regio's behoren zijn gerekend tot 'Overig Nederland'

¹¹ Metropoolregio Amsterdam (MRA), regio Den Haag (DH), regio Rotterdam (RDAM), regio Utrecht (UTR), Brainport Regio Eindhoven (BRE), regio Leiden (LDN), regio Arnhem/Nijmegen (AN) en Overig Nederland (OV NL).

Landelijk beeld PO: 41% van internationals kiest voor Nederlands onderwijs

In het primair onderwijs (PO) is het Nederlands onderwijs populairder, 41% van de internationals heeft gekozen voor Nederlands onderwijs. 59% van de ondervraagde internationals heeft de keuze voor internationaal onderwijs gemaakt. Deze cijfers wijken af van het totaalbeeld (29% Nederlands en 71% internationaal onderwijs). Het overzicht van de gemaakte keuzes voor primair onderwijs is opgenomen in Tabel 3.3.

Tabel 3.3 Keuze type onderwijs: primair onderwijs (PO)

Type onderwijs	Aantal	Aandeel
Internationaal onderwijs, waarvan:	367	59%
Bekostigd internationaal onderwijs	246	
Niet-bekostigde private internationale scholen	95	
Europees onderwijs	9	
Niet-bekostigde buitenlandse scholen	17	
Nederlands onderwijs, waarvan:	257	41%
Tweetalig onderwijs (bekostigd) ¹²	19	
Bekostigd Nederlands onderwijs	232	
Niet-bekostigd Nederlands onderwijs	6	
Totaal	624	

Regionale keuze internationals PO: afwijking van landelijk beeld in drie van de acht regio's

In de meeste regio's heeft circa 41% van de ondervraagde internationals voor het Nederlands onderwijs gekozen als het gaat om primair onderwijs (PO). Dat geldt voor de MRA en de regio's Den Haag, Utrecht, Leiden en Overig Nederland. Voor het primair onderwijs ligt de keuze voor het Nederlands onderwijs in de regio Rotterdam en Arnhem/Nijmegen anders; daar gaan relatief meer internationale kinderen voor het primair onderwijs naar het internationaal onderwijs. Mogelijke reden daarvoor is dat op de internationale scholen daar weinig tot geen wachtlijsten zijn. In de regio Eindhoven is de situatie andersom; daar heeft bijna 70% van de internationals voor Nederlands PO gekozen. Mogelijk komt dat door een wachtlijst op de internationale school en de aanwezigheid van basisscholen met internationale oriëntatie¹³. In Tabel 3.4 is het overzicht van de gemaakte keuzes voor het PO per regio opgenomen.

¹² Op dit moment is tweetalig primair onderwijs alleen mogelijk op 19 pilotscholen, wat zorgt voor een beperkte toegankelijkheid

¹³ In Brainport Regio Eindhoven zijn dit onder meer basisschool Salto De St@rtbaan en 't Slingertouw (beide gevestigd in de wijk Meerhoven), met onder andere een Engelstalige (of Koreaanse) website en er wordt extra aandacht besteed aan integratie, wereldburgerschap en internationale feestdagen.

Tabel 3.4 Keuze type onderwijs: PO, onderscheid naar regio's¹⁴ (in %)

Type onderwijs	NL	MRA	DH	RDAM	UTR	BRE	LDN	AN	OV NL
Internationaal onderwijs	59%	57%	59%	84%	64%	31%	54%	85%	51%
Nederlands onderwijs	41%	43%	41%	16%	36%	69%	46%	15%	49%
Respons	624	241	78	37	33	42	50	39	63

Respondenten die woonpostcode hebben ingevuld, zijn toebedeeld naar genoemde regio's; zij die dat niet gedaan hebben of niet tot de afgebakende regio's behoren zijn gerekend tot 'Overig Nederland'

Landelijk beeld VO: 10% van internationals kiest voor Nederlands onderwijs

In het voortgezet onderwijs (VO) heeft 10% van de ondervraagde internationals voor een middelbare school in het Nederlands onderwijs gekozen. Dat is aanmerkelijk lager dan het gemiddelde van PO en VO samen (29%). Het overgrote deel van de internationale gezinnen heeft in het voortgezet onderwijs dus voor internationaal onderwijs voor hun kind(eren) gekozen (90%). Het gros van de kinderen gaat daarin naar bekostigde internationale scholen (70%). Het overzicht is opgenomen in Tabel 3.5.

Tabel 3.5 Keuze type onderwijs: voortgezet onderwijs (VO)

Type onderwijs	Aantal	Aandeel
Internationaal onderwijs, waarvan:	348	90%
Bekostigd internationaal onderwijs	244	
Niet-bekostigde private internationale scholen	72	
Europees onderwijs	6	
Niet-bekostigde buitenlandse scholen	26	
Nederlands onderwijs, waarvan:	39	10%
Tweetalig onderwijs (bekostigd)	7	
Bekostigd Nederlands onderwijs	30	
Niet-bekostigd Nederlands onderwijs	2	
Totaal	387	

Regionale keuze internationals VO: overeenkomstig landelijk beeld

Het regionale beeld van schoolkeuze in het voortgezet onderwijs is overeenkomstig het landelijk beeld: in alle regio's geldt dat 90% of meer van de ondervraagde internationals in het voortgezet onderwijs heeft gekozen voor de internationale school. In Tabel 3.6 is het overzicht per regio opgenomen.

¹⁴ Metropoolregio Amsterdam (MRA), regio Den Haag (DH), regio Rotterdam (RDAM), regio Utrecht (UTR), Brainport Regio Eindhoven (BRE), regio Leiden (LDN), regio Arnhem/Nijmegen (AN) en Overig Nederland (OV NL)

Tabel 3.6 Keuze type onderwijs: VO, onderscheid naar regio's¹⁵ (in %)

Type onderwijs	NL	MRA	DH	RDAM	UTR*	BRE*	LDN	AN	OV NL
Internationaal onderwijs	90%	90%	90%	93%	-	-	92%	94%	93%
Nederlands onderwijs	10%	10%	10%	7%	-	-	8%	6%	7%
Respons	387	116	48	29	19	9	37	31	60

*Uitkomst niet representatief als gevolg van te lage respons

Respondenten die woonpostcode hebben ingevuld, zijn toebedeeld naar genoemde regio's; zij die dat niet gedaan hebben of niet tot de afgebakende regio's behoren zijn gerekend tot 'Overig Nederland'

Huidige verblijfsduur van invloed op keuze voor type onderwijs

Hoe langer respondenten in Nederland zijn, hoe groter het aandeel is dat kiest voor Nederlands onderwijs. Van de internationals met een huidige verblijfsduur langer dan 10 jaar heeft in het PO 54% gekozen voor Nederlands onderwijs, terwijl respondenten die korter dan 1 jaar in Nederland zijn in 33% van de gevallen gekozen heeft voor Nederlands onderwijs. In het VO heeft 18% van de respondenten die langer dan 10 jaar in Nederland verblijven gekozen voor Nederlands onderwijs. Internationals die minder dan 1 jaar in Nederland zijn hebben in het VO in slechts 6% van de gevallen gekozen voor Nederlands onderwijs. We constateren daarmee een verband tussen huidige verblijfsduur en de keuze voor Nederlands onderwijs. Het overzicht van dit dwarsverband is opgenomen in Tabel 3.7.

Tabel 3.7 Keuze voor type onderwijs naar huidige verblijfsduur in Nederland (in %)

	Minder dan 1 jaar	1 tot 3 jaar	3 tot 5 jaar	5 tot 10 jaar	Langer dan 10 jaar
Primair (PO)					
Internationaal onderwijs	66%	62%	63%	61%	46%
Nederlands onderwijs	34%	38%	38%	39%	54%
Voortgezet (VO)					
Internationaal onderwijs	94%	96%	88%	93%	82%
Nederlands onderwijs	6%	4%	12%	7%	18%

N = 601 (primair onderwijs) en 375 (voortgezet onderwijs)

Verwachte verblijfsduur sterk van invloed op keuze voor type onderwijs

Van de respondenten die verwachten langer dan 10 jaar in Nederland te blijven, kiest in het PO 61% en in het VO 22% voor Nederlands onderwijs. Respondenten die verwachten nog minder dan 1 jaar in Nederland te zijn maken een geheel andere

¹⁵ Metropoolregio Amsterdam (MRA), regio Den Haag (DH), regio Rotterdam (RDAM), regio Utrecht (UTR), Brainport Regio Eindhoven (BRE), regio Leiden (LDN), regio Arnhem/Nijmegen (AN) en Overig Nederland (OV NL)

keuze: in het PO kiest 78% voor internationaal onderwijs en in het VO 95%. We constateren daarmee een sterk verband tussen de verwachte verblijfsduur in Nederland en de keuze voor internationaal of Nederlands onderwijs: wanneer internationals zeker weten dat zij voor kortere tijd in Nederland verblijven kiezen zij in grotere mate voor internationaal onderwijs. Het overzicht van gemaakte keuzes naar verwachte verblijfsduur is opgenomen in Tabel 3.8.

Tabel 3.8 Keuze voor type onderwijs naar verwachte verblijfsduur in Nederland (in %)

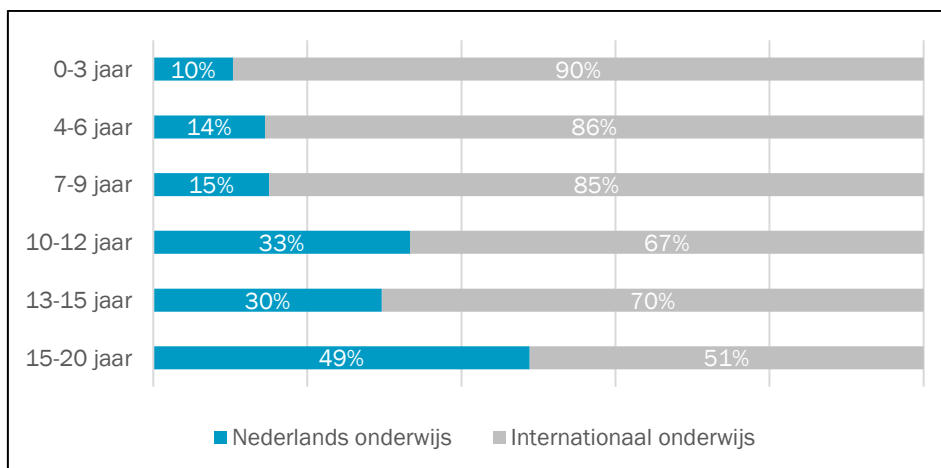
	Minder dan 1 jaar	1 tot 3 jaar	3 tot 5 jaar	5 tot 10 jaar	Langer dan 10 jaar
Primair (PO)					
Internationaal onderwijs	78%	83%	75%	67%	39%
Nederlands onderwijs	22%	17%	25%	33%	61%
Voortgezet (VO)					
Internationaal onderwijs	95%	100%	95%	97%	78%
Nederlands onderwijs	5%	0%	5%	3%	22%

N = 601 (primair onderwijs) en 375 (voortgezet onderwijs)

Vanaf totale verblijfsduur van 10 jaar wordt vaker gekozen voor Nederlands onderwijs

Internationals die voor hun totale verblijf langer dan 10 jaar in Nederland zijn, kiezen significant vaker voor Nederlands onderwijs: gemiddeld een derde tot zelfs de helft bij een verblijfsduur langer dan 15 jaar. Bij internationals die korter dan 10 jaar in Nederland zijn, is de groep die voor Nederlands onderwijs kiest met 10 tot 15% een stuk kleiner. De keuze voor Nederlands en internationaal onderwijs afgezet tegen de totale verblijfsduur in Nederland is opgenomen in Figuur 3.1.

Figuur 3.1 Keuze voor Nederlands en internationaal onderwijs naar totale verblijfsduur in Nederland (in %)

N = 608

Vooraf jongere gezinnen kiezen voor Nederlands onderwijs

In de leeftijd tussen 4 en 9 jaar kiest tot circa een derde van de internationals voor Nederlands onderwijs: in hogere leeftijdscategorieën neemt dit aandeel sterk af. We constateren daarmee een sterke samenhang tussen de leeftijd van kinderen en de keuze voor Nederlands onderwijs: hoe jonger de kinderen hoe vaker ouders kiezen voor Nederlands onderwijs, op latere leeftijd (ouder dan 13) wordt de keuze voor Nederlands onderwijs nauwelijks nog gemaakt. In Tabel 3.9 is de keuze voor het type onderwijs afgezet tegen de leeftijd van kinderen.

Tabel 3.9 Keuze voor type onderwijs naar leeftijdsverdeling (in %): PO en VO (totaal)

	4 t/m 6 jaar	7 t/m 9 jaar	10 t/m 12 jaar	13 t/m 15 jaar	16 t/m 18 jaar
Internationaal onderwijs	61%	70%	86%	91%	97%
Nederlands onderwijs	39%	30%	14%	9%	3%

N = 924

Inkomen en bijdrage werkgever van invloed op keuze voor type onderwijs

Van de internationals met een lagere inkomensklasse (tot €2.500) kiest meer dan de helft voor Nederlands onderwijs; bij internationals met een hogere inkomensklasse varieert dit aandeel tussen de 26 en 38%. We constateren daarmee een verband tussen het inkomen van internationals en de keuze voor het type onderwijs: internationals met een hoger inkomen (meer dan €2.500 besteedbaar inkomen per maand) kiezen vaker voor internationaal onderwijs dan internationals met een lager (dan €2.500 besteedbaar) inkomen. Dit dwarsverband is opgenomen in Tabel 3.10.

Tabel 3.10 Keuze voor type onderwijs naar inkomensklasse (in %): PO en VO (totaal)

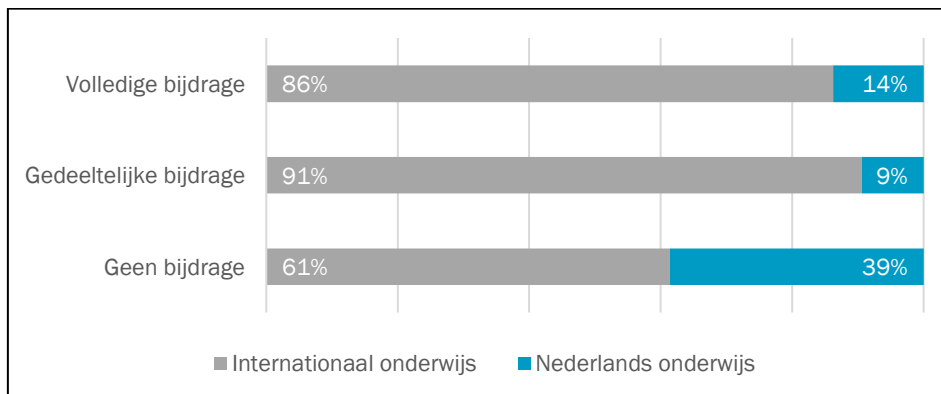
	Tot €2.500	€2.500 - €5.000	€5.000 - €7.500	€7.500 - €10.000	€10.000 of meer
Internationaal onderwijs	46%	74%	62%	75%	74%
Nederlands onderwijs	54%	26%	38%	25%	26%

N = 615

Bijdrage werkgever sterk van invloed op keuze internationaal onderwijs

Internationals die van de werkgever een gedeeltelijke of volledige bijdrage krijgen in de schoolgelden, kiezen significant vaker voor internationaal onderwijs dan internationals die geen bijdrage in de schoolgelden krijgen. Dat blijkt uit het dwarsverband dat is weergegeven in Figuur 3.2. Van de internationals die een volledige bijdrage van de werkgever ontvangen heeft 86% voor internationaal onderwijs gekozen. Van de internationals die een gedeeltelijke bijdrage krijgen heeft zelfs 91% gekozen voor internationaal onderwijs. Internationals die geen bijdrage krijgen hebben voor 61% voor internationaal onderwijs gekozen.

Figuur 3.2 Keuze voor type onderwijs naar bijdrage werkgever (in %): PO en VO (totaal)

N = 968

Onder Noord- en Latijns-Amerikanen is het aandeel Nederlands onderwijs het grootst

Uit een analyse van de herkomst van internationals en de schoolkeuze voor hun kinderen blijkt dat daarin relatief kleine verschillen bestaan. Noord- en Latijns-Amerikanen kiezen over het algemeen het vaakst voor Nederlands onderwijs (beiden 37%). Ook mensen uit Oceanië kiezen relatief vaak voor het Nederlands onderwijs (35%). Daarentegen kiezen Europeanen (28%) en met name Aziaten en Afrikanen

(beiden 24%) minder vaak voor Nederlands onderwijs. In Tabel 3.11 is het overzicht per werelddeel opgenomen.

Tabel 3.11 Keuze Nederlands onderwijs naar herkomst werelddeel

Herkomst werelddeel	Aandeel dat kiest voor Nederlands onderwijs
Europa (n=490)	28%
Azië (n=280)	24%
Noord-Amerika (n=98)	37%
Afrika (n=38)	24%
Latijns-Amerika (n=30)	37%
Oceanië (n=20)	35%

17% internationals maakt andere schoolkeuze voor jongere kinderen

Internationals zijn in de vragenlijst gevraagd om de vragen te beantwoorden op basis van de keuzes voor hun oudste kind. Ongeveer 70% van de respondenten heeft echter twee of meer kinderen; het is daarom relevant om na te gaan of zij andere keuzes hebben gemaakt voor hun jongere kinderen.

Van de internationals waarvan het oudste kind op een internationale school zit heeft 67% nog een jonger broertje of zusje. Het gaat om een groep van 480 internationals, in deze gezinnen gaat van een of meerdere van de jongere kinderen:

- 71% naar hetzelfde type onderwijs (internationaal onderwijs);
- 13% nog niet naar school;
- 10% naar Nederlands onderwijs;
- 6% naar een ander type internationaal onderwijs dan het oudste kind.

Redenen om jongere kinderen naar het Nederlands in plaats van internationaal onderwijs te sturen is omdat zij een leeftijd hebben waarop het Nederlands (nog) gemakkelijk(er) aan te leren is of dat in de tussentijd meer zekerheid is gekomen over de verblijfsduur.

Daarnaast komt ook de financiële reden vaak terug: het is voor veel gezinnen te duur om meerdere kinderen naar het internationale onderwijs te sturen.

Van de internationals waarvan het oudste kind in het Nederlands onderwijs deelneemt heeft 72% nog een jonger broertje of zusje. Het gaat om een groep van 213 internationals, in deze gezinnen gaat van een of meerdere jongere kinderen:

- 65% naar hetzelfde type onderwijs (Nederlands onderwijs);
- 25% nog niet naar school;
- 5% naar internationaal onderwijs;
- 5% naar een ander type Nederlands onderwijs als het oudste kind.

Internationals geven verschillende redenen op waarom de keuze voor jongere kinderen afwijken. Het gaat vooral om niveauverschillen, zo bestaat op VMBO-niveau geen internationaal onderwijs en ook blijkt de Nederlandse taal niet voor elk kind even gemakkelijk aan te leren.

38% van internationals overweegt Nederlands onderwijs, maar kiest voor internationaal onderwijs

Een substantieel deel van de internationals heeft bij de keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen. Het gaat om 38% van de respondenten die uiteindelijk voor het internationaal onderwijs hebben gekozen.

Veel internationals kiezen uiteindelijk dus toch voor internationaal onderwijs (in totaal 71%), onder meer vanwege de taalbarrière: doordat de kinderen niet of nauwelijks Nederlands spreken bemoeilijkt dit de integratie en veel ouders hebben het gevoel of denken dat door het volgen van een taal- of schakelklas een jaar verloren gaat. Bovendien geeft een deel van de internationals aan het onprettig te vinden hun kinderen niet te kunnen helpen met het Nederlandstalig schoolwerk. Tot slot is er vaak een wens om hun thuistaal op een hoog niveau te houden, of om een belangrijke wereldtaal te leren zoals het Engels (in het geval van een andere thuistaal).

Naast taal zijn de inrichting van het Nederlands onderwijs en de communicatie met Nederlandse scholen redenen voor internationals om uiteindelijk toch voor internationaal onderwijs te kiezen. Wanneer het gaat over de inrichting van het onderwijs wordt vaak gedoeld op te grote klassen en een sterke scheiding tussen verschillende niveaus in het voortgezet onderwijs, daarnaast geven internationals aan het jammer te vinden dat geen persoonlijk plan wordt opgesteld voor kinderen die bijvoorbeeld bovengemiddeld presteren. Daarnaast geeft een aanzienlijk deel van de respondenten aan communicatieproblemen te ondervinden met Nederlandse scholen tijdens het selectieproces. Zij hebben contact gezocht met scholen, maar kregen vervolgens geen reactie of een afwijzing. Dit is in sommige gevallen een gemiste kans, zoals blijkt uit een reactie van een respondent: *“We approached a few schools when our older children were in upper primary. We are dual-nationality Dutch nationals but our children's Dutch was not fluent. No school that we approached was willing to accept them, not wanting or able to provide Dutch language learning support. The international school remained as our only choice. We would like to have had our kids at a local school for family reasons, as well as the feeling that they could have integrated into Dutch society instead of remaining on the outside.”*

De internationals die gekozen hebben voor het internationaal onderwijs en het Nederlands onderwijs niet hebben overwogen (62%) geven als belangrijkste redenen: tijdelijke of onbekende verblijfsduur in Nederland, continuïteit van het curriculum, voorkeur om het kind onderwijs te laten volgen in het Engels of andersom: nog onvoldoende Nederlands sprekend voor een Nederlandse school (dus niet kunnen/willen volgen van onderwijs in de Nederlandse taal) en de leeftijd van het kind (soms is het kind volgens de ouders al te oud om nog te laten veranderen van type onderwijs).

3.2 Beweegredenen keuze Nederlands onderwijs

Belangrijkste criteria keuze Nederlands onderwijs: sfeer, integratie en afstand tot woonhuis

Bij de schoolkeuze van internationals voor het Nederlands onderwijs (PO of VO) blijkt dat internationale gezinnen het meeste belang hechten aan de volgende aspecten:

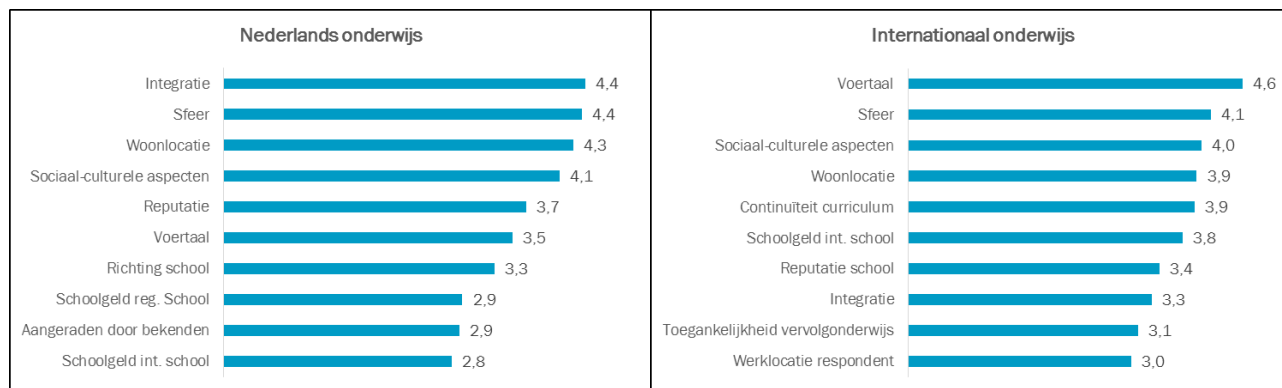
- de mogelijkheid te integreren in de Nederlandse samenleving;
- de sfeer van de school;
- de afstand tussen de school en het woonhuis;
- sociaal-culturele aspecten;
- de reputatie/populariteit van de school.

In Figuur 3.3 is het belang van verschillende criteria in het schoolselectieproces voor Nederlands onderwijs (linker figuur) opgenomen. Daaruit komt ook naar voren dat in het selectieproces van een Nederlandse school het schoolgeld op (Nederlandse en internationale) scholen en of de school is aangeraden door bekenden factoren van minder groot belang zijn.

Voor internationals die kozen voor internationaal onderwijs is de voertaal verreweg de belangrijkste factor van belang. Daarnaast geven deze internationals net als internationals die voor Nederlands onderwijs gekozen hebben aan dat de sfeer van de school, sociaal-culturele aspecten en de woonlocatie (afstand school – woonhuis) belangrijke factoren van belang zijn. Verder speelt bij de groep internationals die voor internationaal onderwijs hebben gekozen de continuïteit van het curriculum mee in het geval dat het gezin zou verhuizen naar een ander land.

In Figuur 3.3 zijn de waarderingen op criteria in het schoolselectieproces voor internationaal onderwijs in de rechter figuur opgenomen. Daaruit blijkt ook dat deze doelgroep integratie in de Nederlandse samenleving een stuk lager waarderen dan internationals die voor Nederlands onderwijs hebben gekozen.

Figuur 3.3 Belang van criteria schoolselectieproces voor Nederlands en internationaal onderwijs (op schaal van 1 tot 5)

N = 295

Opvallend is verder dat internationals die nog geen schoolgaande kinderen hebben dezelfde redenen opgeven om te kiezen voor het Nederlands onderwijs als internationals met schoolgaande kinderen (zie volgende tekstbox).

Top-3 beweegredenen Nederlands onderwijs: woonlocatie, integratie en sfeer

Naast een algehele score op verschillende beweegredenen in het selectieproces voor een school, zijn internationals gevraagd naar hun top-3. Dit vertoont (zoals verwacht) een overeenkomstig beeld met scores zoals benoemd als belangrijkste criteria (weergegeven in figuur 3.3): een kwart van de respondenten noemt de woonlocatie de belangrijkste beweegreden bij de keuze voor een school. Naar regio zijn daarin geen substantiële verschillen waarneembaar. Voor het internationaal onderwijs zijn vooral de gesproken taal in de lessen, de continuïteit van het curriculum en de woonlocatie van belang.

	Nederlands onderwijs	Internationaal onderwijs
1	Woonlocatie 26%	Gesproken taal in de lessen 31%
2	Integratie in Nederlandse samenleving 20%	Continuïteit curriculum 24%
3	Sfeer op de school 14%	Woonlocatie 10%

Overwegingen internationals zonder schoolgaand(e) kind(eren)

Uit de vragenlijsten van het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals zijn ook resultaten bekend over de overwegingen van internationale ouders die nog geen schoolgaand(e) kind(eren) hebben. **Hoe kijken zij naar het onderwijs in Nederland en de keuze die zij daarvoor binnenkort voor hun kind(eren) moeten maken?**

In het onderzoek hebben 89 van de 106 internationals zonder schoolgaand(e) kind(eren) aangegeven dat zij verwachten dat hun kind(eren) naar een school in Nederland gaan zodra ze 4 jaar of ouder zijn. Circa 90% van die ouders heeft zich in een beginnend of gevorderd stadium georiënteerd op het onderwijs in Nederland.

Van de ouders die zich in een beginnend of gevorderd stadium hebben georiënteerd (het gaat om 80 respondenten), verwacht 56% dat hun kind naar het Nederlands onderwijs zal gaan; 44% verwacht te kiezen voor internationaal onderwijs. Bij de selectie van de toekomstige school voor hun kind vindt dit type international vooral van belang:

- de sfeer van de school (97%);
- de reputatie/populariteit van de school (93%);
- sociaal-culturele aspecten (87%);
- de mogelijkheid te integreren in de Nederlandse samenleving (84%);
- de afstand tussen de school en het woonhuis (84%).

In de oriëntatie op de toekomstige school voor hun kind maken internationale ouders zich vooral zorgen over wachtlijsten/beschikbaarheid op scholen (Nederlands danwel internationaal), dat scholen onvoldoende informatie (Engelstalig) hebben of niet goed kunnen inspelen op vragen van internationale ouders, taalaspecten en regels (ten aanzien van het onderwijssysteem in Nederland).

Beweegredenen Nederlands onderwijs niet afhankelijk van verblijfsduur of inkomen

De belangrijkste beweegredenen voor internationals voor het Nederlands onderwijs wijken niet sterk af als we kijken naar verschillende subgroepen van internationals. De totale verblijfsduur van internationals, de hoogte van inkomens van internationals of de mate waarin de werkgever financieel bijdraagt in de kosten betekenen niet dat internationals andere beweegredenen hebben voor hun keuze voor het Nederlands onderwijs. De woonlocatie, sfeer, sociaal-culturele aspecten en integratie blijven, ongeacht verblijfsduur, inkomen of bijdrage, van belang.

4. Drempels voor internationals

In dit hoofdstuk gaan we in op de drempels waar internationals tegenaan zijn gelopen voorafgaand aan en na het selectieproces van de school. Hoe zijn ze tot hun keuze gekomen? En welke factoren zijn daarop van invloed geweest? Zijn ze op dit moment tevreden met hun schoolkeuze en waar lopen zij nu tegenaan? Naast een landelijk beeld kijken we waar en waarom resultaten afwijken op regionaal niveau.

4.1 Selectieproces naar keuze toe

45% van respondenten heeft hulp gekregen bij vinden school, 30% ontvangt financiële bijdrage

Van de respondenten heeft 45% hulp gehad bij het vinden van een Nederlandse school: vooral van vrienden, kennissen of collega's (22%), een *relocation agency* (10%) of via sociale online netwerken zoals Facebookgroepen voor expats. Dit beeld is min of meer gelijk voor respondenten met kinderen op een internationale school.

30% van alle respondenten krijgt een gedeeltelijke of volledige bijdrage aan de schoolgelden. Van deze groep geeft drie kwart aan dat deze bijdrage belangrijk is geweest in de schoolkeuze voor het oudste kind. Van de groep respondenten waarvan het kind internationaal onderwijs volgt, ontvangt 38% een bijdrage. Bij de groep waarvan het kind Nederlands onderwijs volgt is dit veel lager met 11%.

Tabel 4.1 Gekozen type onderwijs en mate waarin de werkgever bijdraagt aan schoolgelden

Type onderwijs	Volledige bijdrage	Gedeeltelijke bijdrage	Geen bijdrage
Nederlands onderwijs	6%	5%	89%
Internationaal onderwijs	18%	20%	62%

N = 715 (internationaal onderwijs) en 296 (Nederlands onderwijs)

Twee op de vijf respondenten heeft moeite met vinden Nederlandse school

40% van de respondenten met kinderen op een Nederlandse school geeft aan dat zij het moeilijk vonden om een Nederlandse school te vinden voor hun kind. Bij het internationale onderwijs is dit aandeel iets lager met 36%. Het overzicht is opgenomen in Tabel 4.2.

Tabel 4.2 Aandeel van de respondenten dat moeite had met het vinden van een school

Type onderwijs	Aandeel dat moeite had met vinden school
Internationaal onderwijs	36%
Nederlands onderwijs	40%

N = 715 (internationaal onderwijs) en 296 (Nederlands onderwijs)

Informatievoorziening en voldoende plek op voorkeurschool grootste drempels bij vinden Nederlandse school

In de redenen die respondenten noemen voor de moeite bij het vinden van een Nederlandse school, staat algehele informatievoorziening bovenaan: over de werking van het Nederlandse schoolsysteem en de verschillende keuzes als het gaat om methodieken, over culturen, normen en waarden, over het belang van cijfers, de procedures daarin en over de mogelijkheden aangaande naschoolse opvang. Dat geldt zowel voor de informatie bij aankomst in Nederland als op scholen zelf: informatie op de website of tijdens infosessies wordt veelal alleen in het Nederlands aangeboden. Ruim een derde geeft aan hier tegenaan te zijn gelopen en dit als obstakel te hebben ervaren. Hieraan nauw verbonden worden ook problemen met taal genoemd: de taalbarrière van de ouders en/of het kind, maar ook de behendigheid van leraren om hiermee om te gaan. Een respondent geeft aan: *“Information on the placement procedure (lottery) was only available in Dutch. Process was still new and difficult to find information about how the logarithm works. Also difficult to figure out difference between regular schools and ‘eenpitter’ schools and all the different types (Montessori, Dalton, Waldorf etc).”*

Circa 30% van de respondenten geeft aan dat zij tijdens het selectieproces aan zijn gelopen tegen wachtlijsten, lotingsprocedures of het ontbreken van een plek voor het kind op een Nederlandse school. In bepaalde gevallen geeft de school van voorkeur aan geen of nauwelijks plek te hebben of liever geen internationale kinderen aan te nemen (die tijdelijk in Nederland verblijven). Een deel van de respondenten geeft dan ook aan zich niet welkom te voelen op Nederlandse scholen of de school onvriendelijk te vinden in hun communicatie. Eén respondent noemt als belangrijkste drempels: *“Space restraints and language barriers. Most schools said they had no space. School administrators all asked me how many years my son would attend, and I didn't know the answer then and I still don't know. It seemed they didn't want a child who would only be at the school for one or two years.”*

Waarom vonden internationals het *niet* moeilijk om een Nederlandse school te vinden?

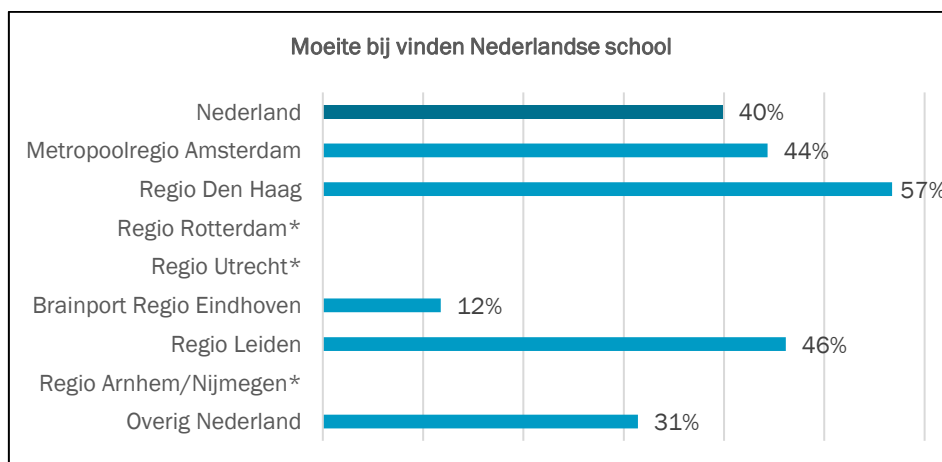
Van de 60% die geen problemen had bij het vinden van een Nederlandse school, worden als belangrijkste redenen genoemd:

- Een divers aanbod aan goede scholen in de nabijheid van de woonlocatie;
- Advies en/of hulp ontvangen van bekenden, andere internationale gezinnen, de werkgever of een onderwijsspecialist;
- Op tijd begonnen met het selectieproces.

Vooral in Randstad moeilijk om een school te vinden

Regionaal zijn de verschillen in het schoolselectieproces groot. Internationals die kinderen op een Nederlandse school hebben, hebben vooral in de regio's Den Haag (57%), Leiden (46%) en in de MRA (44%) moeite gehad om een school te vinden. In de overige regio's vonden internationals het een stuk minder lastig om een Nederlandse school te vinden. In Eindhoven geeft slechts 12% aan het moeilijk te hebben gevonden, in overig Nederland 31%. In Figuur 4.1 is het overzicht per regio opgenomen.

Figuur 4.1 Aandeel respondenten dat moeite heeft met het vinden van een Nederlandse school, naar regio (N > 25)

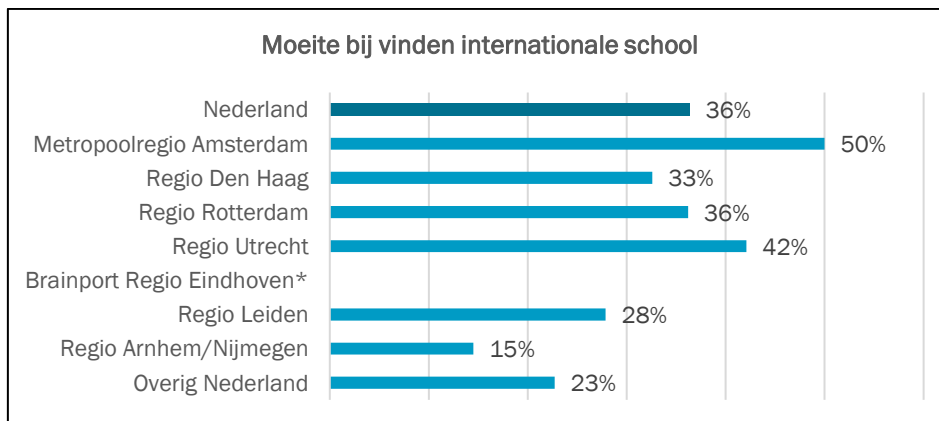

**In deze regio's is de respons te laag voor een representatief beeld*

N = 296 (NL), 115 (MRA), 37 (Den Haag), 34 (Eindhoven), 26 (Leiden), 35 (overig NL)

Ook bij de zoektocht van een internationale school bestaan regionale verschillen in de mate waarin internationals moeite hebben gehad bij het vinden van een school. Met name in de MRA (50%) en in de regio Utrecht (42%) hebben respondenten moeite gehad een internationale school te vinden. De situatie in de regio's Den Haag, Rotterdam en Leiden is vergelijkbaar met het Nederlands gemiddelde, terwijl internationals in de overige regio's in Nederland minder moeite hebben ervaren. Het overzicht per regio is opgenomen in Figuur 4.2.

Figuur 4.2 Aandeel respondenten dat moeite heeft met het vinden van een internationale school, naar regio (N > 25)

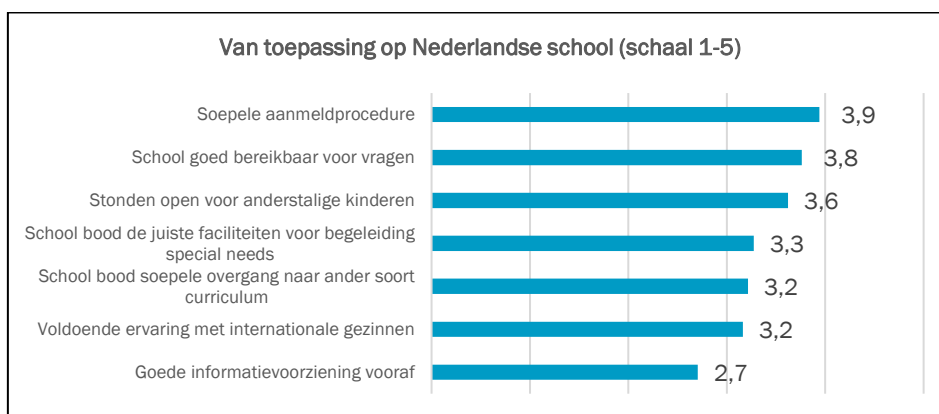

*In deze regio's is de respons te laag voor een representatief beeld

Gemiddeld meest tevreden over aanmeldprocedure en mogelijkheid tot vragen

Tijdens het selectieproces van een Nederlandse school worden de soepele aanmeldprocedure¹⁶ en goede bereikbaarheid van de school (voor informatie of vragen) als hoogst beoordeeld door de international. Daarentegen wordt de informatievoorziening vooraf gemiddeld als laagst beoordeeld. Het overzicht van de beoordeling van de aanmeldprocedures op Nederlandse scholen is opgenomen in Figuur 4.3.

Figuur 4.3 Beoordeling aanmeldprocedure Nederlandse school

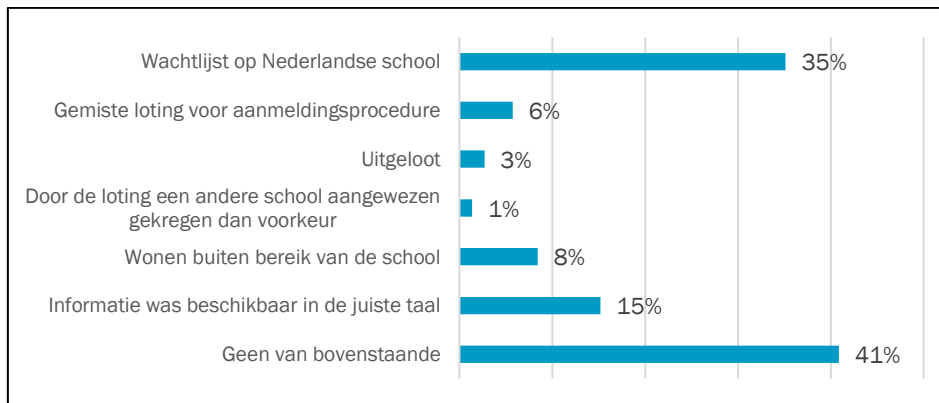
N = 289

¹⁶ Zo wordt in de aanmeldprocedure bij een internationale school bij iedere aanmelding aanmeldingskosten in rekening gebracht en duurt dit proces gemiddeld langer.

35% internationals heeft te maken met wachtlijsten

Respondenten zijn in de vragenlijst gevraagd of zij tijdens het selectieproces van een school te maken hebben gekregen met contextfactoren als wachtlijsten of lotingen, het gegeven dat zij buiten het bereik van de school wonen en of bijvoorbeeld benodigde informatie voor hen beschikbaar was in de juiste taal. Ruim 40% geeft aan met geen van deze factoren te maken hebben gehad. 35% geeft aan dat sprake was van een wachtlijst op de Nederlandse school van voorkeur. Een respondent geeft hierover aan: *“The fact that popular schools are oversubscribed and you run the risk that you do not get the school of your choice, creates a lot of stress for the whole family.”* Slechts 6% respectievelijk 3% van de respondenten noemt een gemiste loting of uitgeloot worden als factoren die tijdens het selectieproces aan de orde zijn geweest. Het overzicht is opgenomen in Figuur 4.4.

Figuur 4.4 Factoren tijdens selectieprocedure Nederlandse school

N = 296

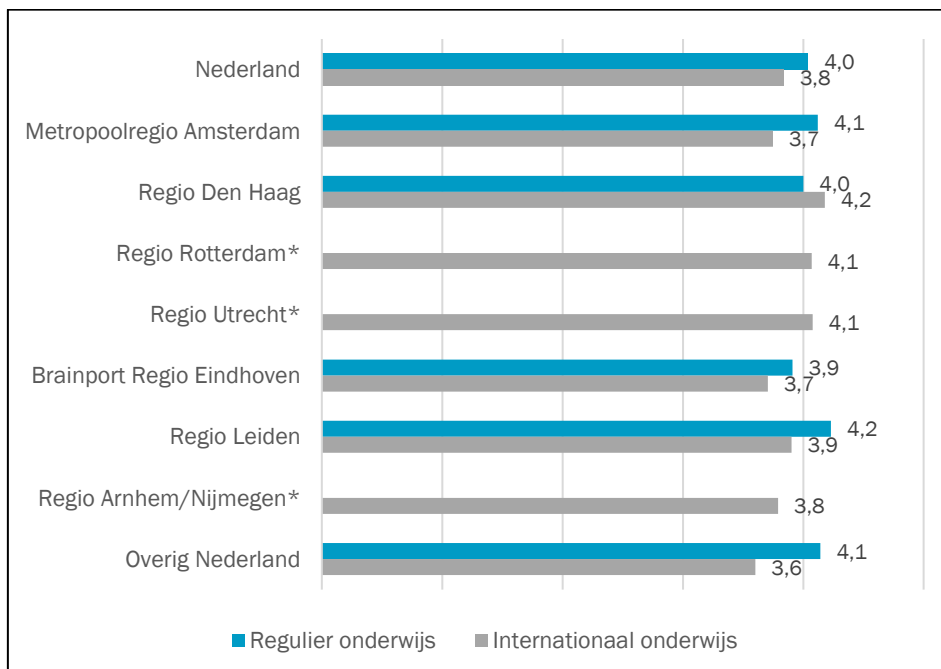
4.2 Huidige drempels

Gros respondenten tevreden over schoolkeuze

Respondenten waarvan kinderen op het internationaal onderwijs zitten, geven hun tevredenheid met de keuze op een schaal van 1 tot 5 gemiddeld een 3,8. Bij Nederlands onderwijs ligt dit cijfer iets hoger met een 4.

Op dit vlak zijn de verschillen tussen regio's gering. De tevredenheid over het Nederlands onderwijs is iets hoger dan gemiddeld in de regio's Rotterdam, Utrecht, Leiden en de MRA. De tevredenheid over het internationaal onderwijs verschilt eveneens beperkt per regio. In de regio's Den Haag, Rotterdam en Utrecht zijn internationals over het algemeen iets meer tevreden dan in de MRA en de regio's Eindhoven, Arnhem/Nijmegen en overig Nederland. Het overzicht is opgenomen in Figuur 4.5.

Figuur 4.5 Mate van tevredenheid met schoolkeuze oudste kind (N > 25*)

* In de regio's Rotterdam, Utrecht en Arnhem/Nijmegen is de respons te laag voor statistische analyses

Hulp bij keuze Nederlandse school zorgt voor gemiddeld hogere tevredenheid schoolkeuze

Internationals die hulp hebben gekregen tijdens het selectieproces van een Nederlandse school (bijvoorbeeld door het expatcenter, de gemeente, sociale media, collega's of vrienden) zijn over het algemeen meer tevreden over de schoolkeuze dan internationals die geen hulp hebben ontvangen. Het overzicht van waarderingen per regio is opgenomen in Tabel 4.3. Daaruit blijkt dat enkel in de regio Eindhoven de tevredenheid van de schoolkeuze lager is nadat hulp is verkregen bij de zoektocht.

Tabel 4.3 Mate van tevredenheid met schoolkeuze oudste kind en wel of niet ontvangen hulp in schoolkeuzeproces (N > 25)

	NL	MRA	DH	RDAM	UTR*	BRE	LDN	AN	OV NL
Met hulp	4,2	4,2	4,2	-	-	3,9	4,8	-	4,3
Zonder hulp	4	4	3,9	-	-	4	4,1	-	4

*Uitkomst niet representatief als gevolg van te lage respons

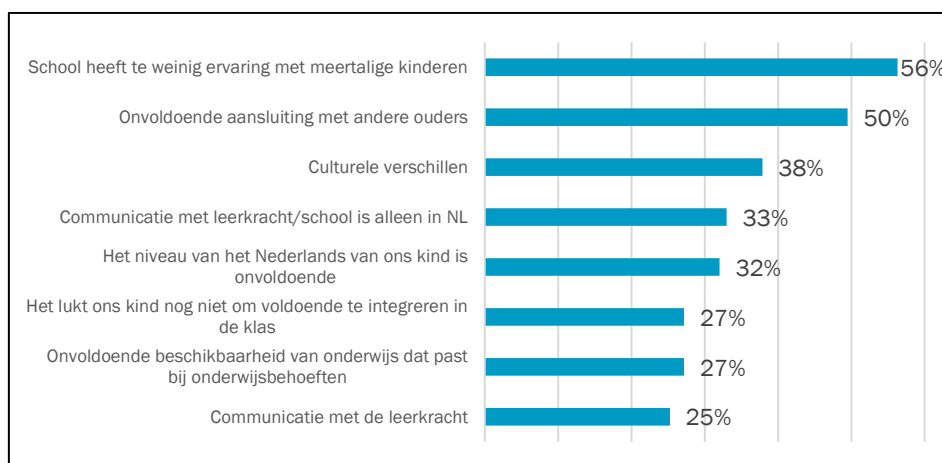
Grootste drempels: communicatie/taal, integratie en culturele verschillen

Van de internationals waarvan het kind op dit moment Nederlands onderwijs volgt, geeft 35% aan tegen drempels aan te lopen. Meer dan de helft van deze groep mensen vindt dat de school te weinig ervaring heeft met meertalige kinderen en

hun ontwikkeling. Daarnaast vindt de helft van de internationals geen of nauwelijks aansluiting bij andere ouders op school. De meest genoemde drempels gaan over communicatie/taal, integratie en culturele verschillen. Het overzicht van de top-8 drempels van internationals die kinderen hebben op het Nederlands onderwijs is opgenomen in Figuur 4.6.

Eén respondent noemt als drempel de taal en communicatie met de school: *“I don’t know what is taught in the school. We cannot help our children. For a Dutch parent it is easy because they know what is being taught in the school. For us, it is entirely different and teachers do not provide any information or books.”* Daarnaast illustreert een ouder over de onvoldoende beschikbaarheid van onderwijs dat past bij de onderwijsbehoefte: *“I have issues next year when my son goes to ‘middelbare school’. He cannot do all subjects at vwo-level due to one subject being less good. This should really be changed here to separate subjects per level (i.e.: maths at vwo and French at havo).”*

Figuur 4.6 Top-8 drempels van respondenten bij Nederlands onderwijs

5. Perspectief van onderwijsinstellingen

Zijn er voor Nederlandse scholen obstakels voor het geven van onderwijs aan kinderen van internationals? En als dat het geval is, welke oplossingen zijn daarvoor gevonden of uitgeprobeerd? Wat werkte wel en wat werkte niet? Met deze onderzoeksvragen in de hand zijn wij in gesprek gegaan met ongeveer 40 scholen, schoolbestuurders, gemeenten en intermediaire organisaties (relocation officers en expatcenters). In paragraaf 5.1 gaan we in op deze drempels. Vanuit de gesprekken hebben we eveneens een beeld gekregen hoe onderwijsinstellingen aankijken tegen de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals, zij hebben verschillende maatregelen getroffen of geprobeerd om de toegankelijkheid voor internationals te vergroten, een weergave daarvan is opgenomen in paragraaf 5.2. Daarnaast constateren we uit een serie gesprekken met gemeenten dat het beleid dat gemeenten voeren op het vlak van internationaal onderwijs en internationalisering in het Nederlands onderwijs per regio en per gemeente verschilt, om die reden beschouwen we dat beleid en de verschillen daarin in paragraaf 5.3.

5.1 Obstakels Nederlandse scholen in het geven van onderwijs aan internationals

Op grond van de gevoerde gesprekken met onderwijsinstellingen constateren we dat vrijwel alle scholen aanlopen tegen taalproblemen. Enerzijds doordat leerlingen de Nederlandse taal (nog) niet goed machtig zijn, anderzijds doordat leerkrachten de Engelse taal niet goed machtig zijn en problemen hebben in de communicatie met ouders (en leerlingen). Daarnaast lopen verschillende scholen aan tegen culturele barrières. In deze paragraaf gaan we nader in op de obstakels waar Nederlandse scholen tegenaan lopen bij het opnemen van kinderen van internationals en maatregelen die zij hebben getroffen om deze obstakels uit de weg te helpen.

Het taalniveau van de kinderen is (nog) niet goed genoeg

Taal (en ook cultuur, zie volgende paragraaf) is de belangrijkste reden dat met name oudere kinderen met een internationale achtergrond niet goed gedijen op Nederlandse scholen, ook op TTO-scholen. Doordat internationals de Nederlandse taal nog niet goed genoeg machtig zijn kunnen zij niet volledig meedraaien met de les. Verschillende scholen hebben hiervoor oplossingen:

- Scholen bieden **meer / intensievere begeleiding** in de overgang van de taal- / nieuwkomersklas/school naar de reguliere Nederlandse school. Zo geeft één school in Amsterdam aan daar een docent één dag in de week voor te hebben vrijgeroosterd en dit als succes te beschouwen in de overgang van de leer-

lingen. Op andere scholen krijgen leerlingen parallel aan de reguliere lessen ondersteuning om het taalniveau op te hogen. Ook daarin is individuele en intensieve begeleiding een succesfactor. Deze individuele begeleiding vergt veel (tijd) van docenten, de leerlingen hebben in feite een persoonlijk curriculum. Verschillende scholen hanteren voor internationale kinderen een 'buddysysteem': de international krijgt een of meerdere medeleerlingen aangewezen die hem voor een bepaalde tijd helpen in de lessen en in de pauzes. Op die manier leren de kinderen elkaar goed kennen en slaagt de internationale leerling er beter in om te integreren in de school.

- Voor taalverwerving van jongere internationals geven verschillende scholen aan een gedifferentieerd aanbod binnen reguliere scholen te prefereren boven aparte voorzieningen zoals taalscholen of nieuwkomersklassen. Door leerlingen tegelijkertijd regulier onderwijs en een taalklas of NT2-programma te laten volgen gaat de (sociale) integratie van leerlingen sneller. Deze aanpak vraagt wel veel (eigen) inzet en investeringen van een school. Daar zal op termijn (wanneer nog meer kinderen van internationals instromen) mogelijk compensatie voor nodig zijn. De gedachten en het beleid en van schoolbesturen en gemeenten verschilt hierin ook, zo heeft de gemeente Utrecht een aparte taalschool waar nieuwkomers verplicht heen moeten alvorens in het reguliere onderwijs te stromen. Daar wordt aangegeven dat ze dit als een succesfactor zien voor de integratie van leerlingen in het reguliere onderwijs.
- Verschillende scholen geven leerlingen extra tijd bij toetsen of tentamens en staan het in bepaalde gevallen ook toe dat leerlingen een woordenboek gebruiken.

Europaschool (Amsterdam): inzet remedial teachers en intern begeleiders

De Europaschool is een basisschool in Amsterdam Zuid waar leerlingen, naast het Nederlands basisonderwijs, vanaf vierjarige leeftijd krijgen les in een andere Europese taal en cultuur: Engels, Spaans of Frans. Ze volgen ook het International Primary Curriculum (IPC). Ongeveer de helft van de kinderen heeft tenminste 1 ouder die niet-Nederlands is. Kinderen van internationale ouders krijgen ook tijdelijke vroeg vreemdetalenonderwijs (VVTO) totdat het Nederlands op peil is. De school heeft twee Remedial Teachers en twee intern begeleiders in dienst, die voor een deel bezig zijn met het ondersteunen van de buitenlandse kinderen met de Nederlandse taal en het voorbereiden op de komende lessen (pre-teaching). Ze oefenen alvast de woorden en begrippen die in de les behandeld gaan worden en waar het verder over zal gaan. Daarnaast heeft de Europaschool haar eigen nieuwkomersklas voor kinderen die nog het Nederlands nog niet of beperkt onder de knie hebben in de leeftijd van 6 tot 12 jaar.

Met bovenstaande mogelijke oplossingen in beeld geven verschillende scholen aan dat zij aanlopen tegen het gegeven dat in bepaalde gemeenten nieuwkomersklassen geen subsidie krijgen voor kinderen die al langer dan een jaar in Nederland wonen (beleid verschilt per gemeente). Het komt voor dat scholen leerlingen krijgen die eerst op een internationale school hebben gezeten en om verschillende redenen willen overstappen naar een Nederlandse school. Ze spreken dan echter nog te weinig Nederlands om deze overstap te kunnen maken. Het bestuur moet dan uit eigen zak de extra kosten die per leerling verbonden zijn aan een nieuwkomers- of taalklas betalen.

Het taalniveau van het personeel is niet goed genoeg

Verschillende scholen geven aan dat de taalbeheersing van het personeel (met name wat oudere leerkrachten) niet altijd even goed is. De leerkrachten zien dit zelf als een drempel om kinderen en ouders goed te kunnen bedienen. Scholen geven hiervoor verschillende oplossingen:

- Scholing van docenten als blijkt dat de instroom van internationals groot is. Scholen geven aan dat ook op de PABO meer aandacht zou moeten komen voor het aanleren van Nederlands als tweede taal aan kinderen met een internationale achtergrond.
- Verschillende docenten of scholen geven richting ouders duidelijk aan dat zij verwachten dat ouders Nederlands leren praten. Internationals blijken daar in veel gevallen bereid toe te zijn, wat een deel van de problematiek oplost.

Culturele verschillen wekken onbegrip bij ouders en leerlingen

Sommige scholen geven aan dat de culturele achtergrond van een internationale leerling ervoor zorgt dat zij deze leerling niet goed kunnen bedienen. Daarmee wordt onbegrip bij ouders en leerlingen gewekt. Scholen werken daaraan door:

- Meer aandacht te schenken aan internationale 'awareness', bijvoorbeeld in de vorm van onderwijs over verschillende culturele achtergronden van de leerlingen in de klas. Daardoor ontstaat meer bewustzijn bij de (zowel de Nederlandse als internationale) leerlingen en kunnen internationale kinderen sneller gedijen in de klas. Bepaalde scholen geven aan dat dit type onderwijs internationals zelfs nog beter helpt dan versterkt taalonderwijs.
- In schoolbesturen waar zowel een internationale school als Nederlandse scholen onder vallen wordt in sommige gevallen kennis en kunde uitgewisseld. Dat gebeurt door docenten van de internationale school mee te laten kijken op de Nederlandse school. Andersom kunnen leraren die ervaringen hebben met gedragsbeperkingen of hoogbegaafdheid docenten op de internationale school ondersteunen.

5.2 Signalen onderwijsinstellingen over de toegankelijkheid van Nederlands onderwijs voor internationals

In de gesprekken met scholen en intermediaire organisaties worden obstakels vanuit het perspectief vanuit scholen vaak verward met knelpunten voor internationals als het gaat om de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs. In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan de ervaringen van scholen, schoolbesturen en intermediaire organisaties met de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals.

Internationaal onderwijs blijkt voor veel internationals nog altijd een veilige keuze

Als eerste constateren we uit de gesprekken met onderwijsinstellingen dat internationaal onderwijs voor veel internationale gezinnen op dit moment nog steeds de meest logische, veilige en voor de hand liggende keuze is. Dat hangt vooral samen met het feit dat veel ouders nog niet weten hoe lang ze in Nederland gaan blijven. Deze onzekerheid maakt dat de keuze voor internationaal onderwijs de meest veilige is. Veel scholen geven zelf ook aan dat wanneer internationals weten dat zij tijdelijk in Nederland zullen verblijven, internationaal onderwijs het meest passend is.

Groeiende belangstelling voor Nederlands onderwijs

Tegelijkertijd signaleren scholen een groeiende belangstelling van internationals voor het Nederlands onderwijs. Vooral vanwege de behoefte om beter te integreren in de Nederlandse samenleving (pull-factor). Deze behoefte neemt toe omdat steeds meer internationals verwachten langer in Nederland te verblijven.

Een andere, belangrijk pull-factor is (volgens de scholen) de kortere reisafstand tussen het woonhuis en de locatie van de Nederlandse school (in vergelijking met de locatie van de internationale school). Kinderen kunnen dan ook gemakkelijker vriendjes maken in de buurt en daardoor beter integreren in hun omgeving.

Daarnaast is er, volgens de scholen, ook een aantal 'push-factoren' waardoor sprake is van een grotere belangstelling van internationals voor het Nederlands onderwijs, namelijk:

- Op de internationale school is geen plek meer beschikbaar.
- De toelatingseisen van bekostigd internationaal onderwijsinstellingen aangaande de tijdelijkheid van de verblijfsduur van internationals maakt dat kinderen niet in aanmerking komen voor een plek op de bekostigde internationale school.
- De schoolkosten op internationale scholen zijn (te) hoog.
- Werkgevers vergoeden geen of een lagere bijdrage in de schoolkosten voor de kinderen van hun werknemers. Steeds meer ouders moeten zelf (een deel van)

de schoolkosten betalen. Het alternatief van een private internationale school (kosten circa 18.000 euro per jaar per kind) is voor de meeste ouders niet te betalen.

- De verwachting is dat met de kortere voorgestelde duur van de 30%-regeling meer internationale ouders voor Nederlands onderwijs zullen kiezen.

Taal en omgang met culturele diversiteit; internationale 'awareness' gewenst

Een van de belangrijkste knelpunten in het Nederlands onderwijs voor internationals is en blijft de beheersing van de Nederlandse taal (zoals eerder ook genoemd in paragraaf 5.1). De mate waarin dit een knelpunt is heeft vooral te maken met de leeftijd, het instroommoment en de taalachtergrond van het kind. Wat de leeftijd betreft geldt: hoe jonger het kind met de Nederlandse taal start, des te sneller het kind de taal machtig is. Bij het instroommoment (en dat heeft uiteraard ook met leeftijd te maken) is het zo dat hoe dichter het instroommoment zit op de examenperiode¹⁷ des te groter het niet voldoende beheersen van de Nederlandse taal een knelpunt is/wordt. Bij de taalachtergrond van het kind is het nog een extra knelpunt wanneer het kind (naast het Nederlands) geen Engels spreekt. Op het vlak van taal kan hiernaast ook het buitenlandse taalniveau van het onderwijzend personeel een knelpunt zijn: de kwaliteit van het spreken van (bijvoorbeeld) Engels en de omgang met meertalige kinderen.

Amsterdam: pilot inzet extra NT2-expertise groep 1 en 2

Sinds vorig jaar kunnen scholen in Amsterdam waar vijf of meer nieuwkomers in een groep 1/2 zitten voor 6 uur per week subsidie aanvragen voor een leerkracht met NT2-expertise.

Verder is een knelpunt in het Nederlands onderwijs voor internationals dat Nederlandse scholen zich nog onvoldoende bewust zijn van culturele diversiteit en hoe ze hiermee om kunnen gaan. Er is binnen Nederlandse scholen, als het om internationale kinderen gaat, meer een focus op taal en minder op cultuurverschillen en sociaal-emotioneel welbevinden. Cultuurverschillen (bijvoorbeeld op het vlak van normen, waarden, eten, gebruiken) leiden bij internationale kinderen soms tot sociaal-maatschappelijke problemen, zo kan het zijn dat ze niet begrepen worden, geen vriendjes hebben of zich eenzaam voelen.

Eindtoets primair onderwijs wordt als bepalende factor gezien

Hoe jonger internationale kinderen zijn, hoe eenvoudiger het in de regel is om in te stromen of te starten in het Nederlands onderwijs (PO): taalverwerving en daarmee het aanleren van de Nederlandse taal gaat gemakkelijker bij kinderen tot een jaar

¹⁷ in het primair onderwijs de laatste drie jaar richting de eindtoets; in het voortgezet onderwijs de laatste twee/drie jaar richting eindexamen

of 8. Vanaf groep 6/7 wordt de instroom van internationale kinderen in het Nederlands onderwijs om die reden lastiger. Daarnaast wordt vanaf groep 6 toegewerkt naar de eindtoets (zoals CITO). Bij veel ouders van internationale kinderen bestaat huivering/angst voor de, in hun ogen, bepalende werking van de eindtoets in het primair onderwijs voor het niveau van het vervolgonderwijs. De angst bestaat eruit dat het kind, door een mogelijke taalachterstand, een lagere eindtoets-score heeft terwijl het kind cognitief hoger zou kunnen scoren. Hierdoor kiezen veel ouders veiligheidshalve voor internationaal onderwijs. De eindtoets in het Nederlands onderwijs is zeer talig en wordt dus door ouders als een groot risico gezien voor een te laag schooladvies.

Als een kind minder dan 4 jaar in Nederland woont, is het niet verplicht om aan de eindtoets deel te nemen. Dit weten internationale ouders echter vaak niet. De meesten weten wel van de eindtoets en de verschillende niveaus van het voortgezet onderwijs. Vaak denken ze dan dat het kind in de schoolcarrière op een laag niveau blijft steken en dat een overstap niet mogelijk is. Communicatie over deze regels vanuit scholen en intermediaire organisaties (zoals expatcentra) kan een deel van de zorgen bij ouders wegnemen.

Tweetalig voortgezet onderwijs (TTO) is niet voor iedereen geschikt

Door het Nederlandse eindexamen is het voor een niet-Nederlands sprekende leerling risicovol om in te stromen in het voortgezet tweetalig onderwijs (TTO). Het tweetalig onderwijs is, volgens veel scholen, niet afdoende om internationale kinderen goed voor te bereiden op de (Nederlandstalige) examens in het voortgezet onderwijs. Veel internationale ouders realiseren zich niet dat de examens in het voortgezet onderwijs Nederlandstalig zijn en zien het tweetalig onderwijs als een tussenform tussen het Nederlands en internationaal onderwijs.

Het komt regelmatig voor dat internationale TTO-leerlingen in 4VWO 'struikelen' omdat daar de nadruk meer op het Nederlands komt te liggen. Sommigen van hen willen dan graag overstappen naar het voortgezet onderwijs op een bekostigde internationale school. Dit blijkt dan vaak niet mogelijk omdat ze al te lang in Nederland verblijven. Voor deze leerlingen is er vervolgens geen alternatief. Om die reden worden TTO-scholen vaak afgeraden voor internationale leerlingen; zeker wanneer het kind, naast het Nederlands, ook niet de Engelse taal goed beheerst. De leerling moet in dergelijke situaties dan twee nieuwe talen leren.

Pilot: tweetalig primair onderwijs (TPO)

Op dit moment is tweetalig onderwijs alleen toegestaan in het voortgezet onderwijs. Er loopt momenteel wel een pilot in het primair onderwijs om met tweetalig onderwijs te experimenteren: 19 Nederlandse basisscholen bieden tot 50% Engelstalig onderwijs aan (normaal gesproken mogen basisscholen tot 15% Engelstalig onderwijs aanbieden). De pilot loopt tot en met 2019. Er is veel belangstelling voor de resultaten van deze pilot; vooral naar wat de effecten zijn van het meer tweetalig lesaanbod op het niveau en de ontwikkeling van de kinderen. De resultaten van de pilot zijn ook interessant voor kinderen met een internationale achtergrond; wat is het effect op kinderen voor wie Nederlands geen moedertaal is.

Grote diversiteit nieuwkomersklassen (of taalklassen)

Bij de nieuwkomersklassen (of taalklassen) is vaak sprake van een grote diversiteit aan internationale leerlingen. De grote diversiteit komt door de achtergrond van leerlingen, integratiemoelijkheden, eventuele trauma's als gevolg van de situatie in het land van herkomst, redenen van immigratie, wisselende huisvesting, taalvaardigheid, verwantschap van de moedertaal met het Nederlands (het is vaak lastiger voor een kind om Nederlands te leren als zijn of haar moedertaal ver verwijderd is van het Nederlands, zoals Duits vs. Chinees), opleidingsniveau van kinderen en hun ouders, etc. Hierdoor zijn internationals terughoudend om hun kind naar een nieuwkomersklas te sturen.

In bepaalde nieuwkomersklassen is sprake van een groter aandeel kinderen van internationals dan andere doelgroepen; dat is in belangrijke mate afhankelijk van de buurt waarin deze nieuwkomersklassen liggen. Vaak weten internationals dit niet van te voren en veronderstellen ze dat alle nieuwkomersklassen hetzelfde zijn en zich vooral richten op kinderen van vluchtelingen en immigranten.

In de meeste gemeenten begint de nieuwkomersklas vanaf de leeftijd van 6 jaar (groep 3); in sommige gemeenten al op de leeftijd van 4 jaar (groep 1). Vaak moeten deze kinderen dan eerst een jaar naar de nieuwkomersklas om daarna weer van school te veranderen, wat in veel gevallen een belemmering vormt voor ouders. Indien aanwezig hebben daarom veel ouders de voorkeur voor een Nederlandse school met een interne nieuwkomersklas.

Internationale Schakelklassen (ISK/VO) veelal op VMBO-niveau

De meeste scholen in het voortgezet onderwijs die een ISK-afdeling hebben, bieden alleen VMBO onderwijs aan (dit heeft meerdere oorzaken: onder meer doordat veel kinderen van vluchtelingen een lager opleidingsniveau hebben). Veel internationals

vinden een ISK niet geschikt voor hun kind vanwege het, in hun ogen, lage(re) onderwijsniveau. Het kind moet weer van school veranderen indien het een opleiding op HAVO of VWO-niveau wil volgen. Ook het feit dat de schoolroute via een internationale schakelklas 1-2 jaar langer duurt, schrikt internationale ouders af.

Overstap lastig: internationaal onderwijs - Nederlands onderwijs vice versa

De overstap van internationaal onderwijs naar Nederlands onderwijs vindt in de praktijk weinig plaats omdat internationale kinderen te weinig/onvoldoende de Nederlandse taal machtig zijn. Bovendien speelt een rol dat wanneer een internationaal kind eenmaal overgestapt is naar Nederlands onderwijs het lastig(er) wordt weer terug te keren in het internationaal onderwijs (in verband met de verblijfsduur in Nederland).

De overstap van Nederlands onderwijs naar bekostigd internationaal onderwijs is in principe na enkele jaren lastig, vooral wanneer het internationale kind op enig moment te lang in Nederland is. Individuele situaties worden door internationale scholen wel beoordeeld en kunnen ertoe leiden dat een kind alsnog wordt toegelaten tot een internationale school (in overleg met betrokken organisaties). Daarnaast is er nog de keuze voor niet-bekostigd internationaal onderwijs, maar dat is zeer kostbaar.

5.3 Regiospecifieke context

Uit de gesprekken met onderwijsinstellingen en gemeenten blijkt dat de vraag naar internationaal onderwijs en internationalisering van het Nederlands onderwijs regiospecifiek is; er is sprake van duidelijke regionale verschillen. Dat geldt ook in de manier waarop gemeenten/regio's omgaan met internationalisering van het Nederlands onderwijs of het internationale onderwijs. In deze paragraaf gaan we daarom in op de situatie en het beleid van enkele regio's en gemeenten.

Metropoolregio Amsterdam

De druk op het internationaal onderwijs in de MRA is momenteel omvangrijk. De internationale scholen in Amsterdam, Amstelveen en Hilversum kampen met capaciteitsproblemen. In regionaal verband wordt naar oplossingen voor het tekort aan plekken op internationale scholen gezocht, onder meer via het Deltaplan internationaal onderwijs MRA. Vanuit dat overleg zijn recent onder meer in Haarlem en Hoofddorp nieuwe internationale scholen geopend en hebben diverse bestaande locaties (waaronder Almere) capaciteit uitgebreid. In Amsterdam opent AICS op korte termijn een extra locatie.

We hebben binnen de MRA met diverse gemeenten, scholen en schoolbesturen gesproken. Daaruit constateren we dat er binnen de regio nog geen eenduidig beleid is op het gebied van de toegankelijkheid van Nederlands onderwijs voor internationals of de internationalisering van het Nederlands onderwijs. We gaan in op het beleid van enkele gemeenten.

- Met het actieplan '*internationalisering in het onderwijs*' zet de gemeente Amsterdam in het Nederlands onderwijs in op meer en vroeg vreemde talenonderwijs, een stevig internationaal curriculum en internationale uitwisseling. Onder meer via gemeentelijke subsidies helpt de gemeente scholen in het primair onderwijs om internationalisering van het onderwijs aan te jagen. De gemeente is zich ervan bewust dat Nederlands onderwijs een alternatief is voor, vooral jonge, gezinnen en dat het toegankelijker maken van dit type onderwijs er ook voor kan zorgen dat internationals beter integreren en daardoor langer in Nederland blijven.
- In Amstelveen luidden verschillende schoolbesturen recent de noodklok over de enorme toeloop van buitenlandse leerlingen op de Nederlandse scholen. Uit analyses die in het kader van het Deltaplan Internationaal onderwijs MRA blijkt dat de concentratie van internationals in Amstelveen relatief hoog is en dat men verwacht dat deze concentratie alleen maar verder zal toenemen. In Amstelveen zijn wel enkele nieuwkomersklassen, maar de gemeente op dit vlak nog geen eenduidige beleid. De gemeente is momenteel wel bezig met een beleidsuitwerking rondom de internationalisering in het Nederlands onderwijs, met als doel het wegnemen van knelpunten voor scholen en internationals.
- In Almere ligt voornamelijk focus op het internationale onderwijs. De informatievoorzieningen voor internationals die naar het Nederlandse onderwijs willen zijn op dit moment nog beperkt. Er is wel een taalcentrum waar alle nieuwkomers eerst naar toe moeten voordat zij kunnen instromen in het reguliere onderwijs.

Regio Den Haag

In de regio Den Haag wonen veel internationale kinderen als gevolg van de aanwezigheid van ambassades, consulaten, NGO's en ook Europese agentschappen en hoofdkantoren van multinationals (zoals Shell, Total, Siemens, Huawei, KPN, T-Mobile, Aegon, etc.). Ook in de regio Den Haag is veel vraag naar internationaal onderwijs. Naast internationale scholen kent de regio Den Haag ook veel landspecifiek internationaal onderwijs (Brits, Duits, Frans, Amerikaans, Indonesisch, Europese school). In Delft is in 2018/2019 een uitbreiding van de capaciteit van het bekostigd internationaal primair onderwijs gepland en is door het ministerie OC&W ingestemd met een aanvraag voor een bekostigde internationale voortgezet onderwijs afdeling. Deze uitbreiding staat gepland voor 2019/2020.

Tot voor kort gold in Den Haag een aanmeldleeftijd¹⁸ van 1 jaar voor de basisschool. Voor veel (internationale) ouders die met een ouder kind naar Den Haag verhuisden was daardoor op de (meest populaire) Nederlandse scholen geen plek. Dit is voor veel internationale ouders een reden geweest om buiten Den Haag te gaan wonen of toch voor een internationale school te kiezen. Sinds dit jaar is de aanmeldleeftijd verhoogd naar 3 jaar - voor kinderen geboren op of na 1 oktober 2015 - wat vooral voor de aanmelding van internationale kinderen gunstiger is. Ook hebben de Nederlandse scholen in Den Haag te maken met veel Nederlandse gezinnen die voor een paar jaar in het buitenland gaan wonen en dan weer terugkeren. De scholen reserveren vaak een plek voor deze kinderen waardoor er geen andere (internationale) kinderen kunnen instromen.

Verder biedt de gemeente Den Haag Nederlandse scholen in het primair onderwijs een subsidiemogelijkheid om aan de internationalisering van het Nederlands onderwijs bij te dragen.

Regio Rotterdam

In de regio Rotterdam is geen specifieke hoge druk op het internationaal onderwijs waarneembaar die vergelijkbaar is met andere regio's in de Randstad. Dat werd door Regioplan¹⁹ in 2016 geconstateerd en is nu ook bevestigd in een gesprek met een schoolbestuur uit Rotterdam. Op de internationale scholen is voldoende capaciteit (momenteel zitten 220 leerlingen op het primair en 400 leerlingen op het voortgezet onderwijs). Het is niet geheel duidelijk waarom in Rotterdam de druk op het internationale onderwijs lager is dan in andere regio's in de Randstad. Mogelijk komt dit doordat de internationale community in de regio Rotterdam anders van samenstelling is, een andere verklaring kan het sterke TPO-/TTO-alternatief in Rotterdam zijn. In de afgelopen maanden kreeg het gemeentelijk beleid gericht op de internationalisering van het Nederlands onderwijs een impuls; toch wordt dit in veel gevallen nog door de scholen zelf opgepakt.

Regio Utrecht

Sinds 2012 is in Utrecht een internationale school gevestigd; het aantal internationale leerlingen op deze school is sinds de oprichting sterk gegroeid. Ook in Utrecht is voor sommige leerjaren sprake van een wachtlijst. De International School Utrecht vestigt zich waarschijnlijk per 2022 op het Utrecht Science Park. De nieuwe, permanente vestiging is geschikt voor 1.200 leerlingen (po en vo samen). (momen-

¹⁸ Zie ook: www.eenaanmeldleeftijd.nl

¹⁹ Internationaal onderwijs in Nederland, Regioplan, oktober 2016

teel is op de school plaats voor ongeveer 500 leerlingen). De gemeente Utrecht orienteert zich momenteel op de behoefte aan verdere internationalisering in het Nederlands onderwijs.

De gemeente Utrecht heeft voor nieuwkomers een Taalschool ingericht. Het gaat om een gemeentelijke voorziening waar alle nieuwkomers verplicht naar toe moeten. Momenteel zitten daar 300 leerlingen op drie locaties. Op deze school is sprake van zeer intensief taalonderwijs en veel aandacht voor cultuureducatie (in de vorm van 3 pijlers: waar kom ik vandaan, hier woon ik nu en wat is mijn talent). De gemeente is van mening dat een taalschool een beter alternatief is dan het onderbrengen van individuele taalklassen bij scholen omdat in de school alle expertise zich onder één dak bevindt. Deze overtuiging komt onder meer voort uit een recent advies dat de gemeente heeft laten opstellen door de Universiteit Utrecht in samenwerking met de Erasmus Universiteit en het UMC Utrecht²⁰, in onderstaand kader de belangrijkste aanbevelingen uit dat onderzoek.

Bied op de Taalschool ondersteuning aan in de vorm van:

1. Expliciet taalbeleid
2. Extra expert-leerkrachten
3. Continue nascholen voor de leerkrachten en teamleiders
4. Programma voor sociaal-emotionele ontwikkeling op school gericht op NT2-kinderen met trauma.
5. Expert coaching van de school door gespecialiseerde instituten.

Regio Eindhoven

Vanaf 2012 is de vraag naar internationaal onderwijs in Eindhoven sterk toegenomen. Ook in Eindhoven is sprake van een tekort aan plaatsen op de internationale school, die momenteel 700 leerlingen huisvest. Een doorgroei naar een aanbod van 1.500 plaatsen is gepland. Daarnaast startte de regio Eindhoven in 2016 met een visietraject gericht op internationalisering van het Nederlands onderwijs. Eind 2016 is in dat verband het visiedocument 'We are the Future' opgesteld²¹. Met deze visie willen de gemeenten Eindhoven, Best, Veldhoven en Helmond de internationalisering van het Nederlands onderwijs op alle scholen in de regio stimuleren (op dit moment gaat het grootste deel van de internationals die Nederlands onderwijs volgen naar één school).

²⁰ Bron: Pichon en Baauw, 2015: *Taalschool Utrecht – onderzoek naar de Taalschool het Mozaïek in Utrecht*.

²¹ Zie ook: <https://www.brainport.nl/lp-visie-internationalisering-onderwijs>

Mede onder de aanvoering van enkele bedrijven in de regio (ASML, Philips, etc.) is het belang van deze verdere internationalisering op de agenda gezet (ook de provincie Noord-Brabant is erbij betrokken). Daarbij voert de regio een tweesporenbeleid: (1) gericht op het faciliteren van de groei van internationale scholen en (2) gericht op een stevige internationalisering van het Nederlands onderwijs. De gedachte daarbij is dat het alleen faciliteren van internationale scholen een te beperkte in-steek is. Verdere internationalisering betekent namelijk ook dat bijvoorbeeld Nederlandse kinderen beter worden voorbereid op een internationalere arbeidsmarkt. Eindhoven verwacht namelijk een verdere en bredere internationalisering van economie en samenleving. Dat betekent dus ook dat je met je internationaliseraanpak op het vlak van onderwijs breed moet inzetten. Belangrijke thema's in de aanpak van Eindhoven zijn: taal, mondiale bewustwording, internationale samenwerking en communicatie. Doel van het visiedocument is dat in het Nederlands onderwijs in de regio Eindhoven binnen 5 jaar internationalisering in het curriculum en in het schoolbeleid is opgenomen en beschreven.

Regio Leiden

Ook in de regio Leiden is sprake van een toenemende druk op het internationaal onderwijs. Het is voor veel internationals lastig om een plek voor hun kind op de internationale school, gevestigd in Leiderdorp, te bemachtigen (in verband met wachtlijsten). Vanuit Leiden wordt ook gebruik gemaakt van het aanbod van internationaal onderwijs in Den Haag. Ook individuele scholen in het Nederlands onderwijs in Leiden trachten zo goed als mogelijk in te spelen op de toenemende onderwijsvraag van internationals. De behoefte aan een internationale school in Leiden zelf bestaat en schoolbesturen verkennen op dit moment mogelijkheden om dit op te pakken. Voor zover bekend heeft Leiden geen specifiek beleid gericht op de internationalisering van het Nederlands onderwijs.

Tweetalige kinderopvang

Teddy Kids is een tweetalige kinderopvang in Leiden, waar zowel Engels als Nederlands gesproken wordt. Teddy Kids is 15 jaar geleden gestart met als doel internationale kinderen beter te laten integreren in de Nederlandse gemeenschap. In totaal wordt opvang geboden aan zo'n 400 kinderen; circa 250 kinderen per dag (inclusief BSO). Veel kinderen spreken drie of vier talen: als ze naar Nederland komen spreken ze binnen drie/vier maanden Nederlands op basisniveau, en binnen zes maanden op hetzelfde niveau als de rest. Van alle kinderen heeft circa 70 - 80% buitenlandse ouders (waarvan bij ongeveer 40 - 50% één van de ouders de Nederlandse nationaliteit heeft), van 20 - 30% van de kinderen zijn beide ouders Nederlands.

Regio Arnhem/Nijmegen

Sinds maart 2017 is de internationale school (nieuwbouw) voor kinderen van 4-18 jaar gevestigd in de wijk Schuytgraaf (Arnhem). De beide afdelingen van de school (primary en secondary) waren voorheen apart elders in Arnhem gevestigd. De internationale school trekt, naast leerlingen uit Arnhem, ook veel leerlingen uit de regio. In de regio Arnhem/Nijmegen is geen sprake van wachtlijsten in het internationaal onderwijs. Voor zover bekend heeft Arnhem geen specifiek beleid gericht op de internationalisering van het Nederlands onderwijs.

Overig Nederland

In de overige regio's in Nederland is geen sprake van een druk op het internationaal onderwijs. Internationale scholen in steden als Groningen, Enschede, Maastricht, Breda lijken de toename van de vraag goed aan te kunnen.

6. Conclusies toegankelijkheid Nederlands onderwijs voor internationals

In dit hoofdstuk bespreken we aan de hand van de onderzoeksvragen de belangrijkste uitkomsten en conclusies van het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals. We bespreken achtereenvolgens de voorkeuren van internationals (paragraaf 6.1), drempels waar zij tegenaan lopen in het Nederlands onderwijs (paragraaf 6.2) en obstakels waar scholen tegenaan lopen in hun omgang met internationale gezinnen (paragraaf 6.3).

6.1 Voorkeuren internationals

In het onderzoek hebben 1.117 internationals een vragenlijst ingevuld over de onderwijsvoorkeuren voor hun kinderen, drempels bij de toegankelijkheid van onderwijs in Nederland en het schoolkeuzeprocess. Daaruit constateren we dat 29% van de respondenten gekozen heeft voor Nederlands onderwijs. Het grootste deel van de internationals kiest dus voor internationaal onderwijs. Daarbinnen is bekostigd onderwijs populairder dan niet-bekostigd onderwijs.

De keuze van internationals voor het Nederlands onderwijs is in het primair onderwijs hoger (41% kiest voor Nederlands PO) dan in het voortgezet onderwijs. In het VO heeft slechts 10% van de internationals gekozen voor kiest voor een Nederlandse middelbare school

Bovenstaande gegevens zijn op zichzelf geen nieuws. Wel blijkt uit het onderzoek dat 38% van internationals bij keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen heeft. Dat is toch een substantieel deel van de doelgroep. Dat deze groep uiteindelijk toch heeft gekozen voor internationaal onderwijs is gelegen in de volgende factoren:

- de taalbarrière: de kinderen spreken niet of nauwelijks Nederlands;
- de inrichting van het Nederlands onderwijs (bijvoorbeeld grotere klassen, sterke scheiding tussen schoolniveaus of het ontbreken van een persoonlijk plan);
- de communicatie met Nederlandse scholen (tijdens het oriëntatietraject).

Uit ons onderzoek blijkt verder dat internationals die nog geen schoolgaand(e) kind(eren) hebben²² voor het grootste deel (56%) verwachten te kiezen voor Nederlands onderwijs.

²² De enquête is door 89 internationals ingevuld die nog geen schoolgaande kinderen hebben, maar zich al wel hebben georiënteerd op onderwijs.

Belangrijkste criteria keuze Nederlands onderwijs: sfeer, integratie en afstand tot woonhuis

Wanneer internationals voor het Nederlands onderwijs (primair of voortgezet onderwijs) kiezen, blijkt dat zij het meest belang hebben gehecht aan de volgende aspecten:

- de mogelijkheid te integreren in de Nederlandse samenleving;
- de sfeer op de school;
- de afstand tussen de school en het woonhuis;
- sociaal-culturele aspecten;
- de reputatie/populariteit van de school.

Leeftijd van het kind en inkomen belangrijkste factoren in keuze type onderwijs

Verschillende factoren zijn van invloed op de keuze voor het type onderwijs:

- Leeftijd van het kind: bij jonge kinderen (tot een leeftijd van 9 jaar) wordt veel vaker gekozen voor een Nederlandse school. Wanneer kinderen de middelbare schoolleeftijd hebben wordt bijna niet meer voor Nederlands onderwijs gekozen.
- Inkomen: hoe hoger het besteedbaar maandelijks inkomen van een international, hoe vaker het gezin kiest voor internationaal onderwijs.
- De huidige verblijfsduur van internationals: hoe langer mensen in Nederland wonen, hoe vaker zij kinderen hebben op een Nederlandse school.
- De verwachte verblijfsduur van internationals: hoe langer mensen verwachten in Nederland te blijven, hoe vaker de keuze is gemaakt voor een Nederlandse school.

6.2 Drempels Nederlands onderwijs

In het onderzoek hebben wij onderscheid gemaakt naar drempels voor internationals in het selectieproces naar een schoolkeuze toe en naar drempels die zij op dit moment op Nederlandse scholen ondervinden.

Selectieproces

40% van de internationals heeft drempels ervaren bij het vinden van een Nederlandse school (ter vergelijking: 36% van de internationals die voor internationaal onderwijs hebben gekozen heeft drempels ervaren in die zoektocht). De volgende drempels ten aanzien van het Nederlands onderwijs zijn genoemd:

- De algehele informatievoorziening komt als belangrijkste drempel naar voren. Het gaat hierbij onder meer om informatie over de werking van het Nederlandse schoolstelsel en de verschillende keuzes als het gaat om methodieken, culturen, normen en waarden, belang van cijfers, de procedures daarin of

de mogelijkheden aangaande naschoolse opvang. Deze drempels worden zowel bij aankomst in Nederland als op scholen zelf ervaren. Informatie op de website of tijdens infosessies wordt veelal alleen in het Nederlands aangeboden.

- Taal is een ander belangrijk obstakel. Dit aspect is nauw verbonden aan de informatievoorziening: door de taalbarrière van de ouders en/of het kind, maar ook de behendigheid van leerkrachten op Nederlandse scholen om hiermee om te gaan worden ouders niet goed geïnformeerd.
- Andere belangrijke drempels voor internationals tijdens het selectieproces zijn wachtlijsten, lotingprocedures of het simpelweg ontbreken van een plek voor het kind op een Nederlandse school.

De door internationals ervaren drempels verschillen per regio. Met name in de regio's Den Haag, Leiden en Metropoolregio Amsterdam is het aandeel respondenten dat aangeeft moeite te hebben met het vinden van een Nederlandse school hoog. Terwijl dat in de regio Eindhoven een stuk minder het geval is.

Ervaren drempels voor internationals op Nederlandse scholen

Het grootste deel van de internationals is tevreden over hun schoolkeuze. Respondenten waarvan kinderen Nederlands onderwijs volgen beoordelen hun tevredenheid met deze keuze met een 4. Daarmee zijn ze iets meer tevreden dan ouders waarvan kinderen internationaal onderwijs volgen, zij beoordelen hun tevredenheid met een 3,8.

Van de internationals waarvan het kind op dit moment Nederlands onderwijs volgt, geeft 35% aan tegen drempels aan te lopen. Van deze doelgroep geeft meer dan de helft aan dat de school te weinig ervaring heeft met meertalige kinderen en hun ontwikkeling. Daarnaast geeft ongeveer de helft van de internationals aan geen of nauwelijks aansluiting bij andere ouders op school te vinden. Andere veelgenoemde drempels zijn de communicatie/taal met school, integratie en culturele verschillen.

6.3 Obstakels voor onderwijsinstellingen

In het onderzoek is uitgebreid met schoolbesturen, scholen en intermediaire organisaties gesproken. Daaruit komt naar voren dat taal en cultuur de voornaamste obstakels voor scholen zijn om op een goede manier les te geven aan kinderen van internationals. Daarover is door scholen het volgende aangegeven:

- In veel gevallen is het taalniveau van leerlingen (nog) niet goed genoeg. Kinderen komen daardoor niet goed mee in de les. Scholen hanteren hiervoor verschillende oplossingen:

- Meer en intensievere begeleiding voor leerlingen. Leerlingen krijgen op verschillende scholen een individueel curriculum of worden intensiever begeleid bij de overgang van de taal- of nieuwkomersklas naar de reguliere klas.
- Scholen geven leerlingen extra tijd bij toetsen of tentamens en staan in het in sommige gevallen toe dat leerlingen woordenboeken gebruiken.
- Het taalniveau van het personeel is niet goed genoeg. Leerkrachten ervaren dat zij de Engelse taal niet voldoende machtig zijn om leerlingen en hun ouders goed te kunnen bedienen. Scholen lossen dat op door docenten bijscholing aan te bieden of naar ouders toe duidelijk te maken dat de communicatie zoveel als mogelijk in het Nederlands moet zijn. Ouders pikken die signalen in veel gevallen op door zelf Nederlands te volgen. Scholen geven aan dat op de PABO meer aandacht zou moeten komen voor het aanleren van Nederlands als tweede taal.
- Culturele verschillen wekken onbegrip op bij ouders en leerlingen. Scholen geven aan dat zij leerlingen daardoor niet goed kunnen bedienen. Verschillende scholen werken daar nu aan door meer aandacht te schenken aan internationale ‘awareness’. Daarnaast heeft steeds meer kennisuitwisseling plaats tussen internationale en Nederlandse scholen, vooral binnen schoolbesturen waar zowel een internationale als Nederlandse onder vallen.

6.4 Overige constatering

Vanuit de grote hoeveelheid gesprekken en de kwalitatieve informatie die internationals in de enquête hebben meegegeven kunnen we nog een aantal aanvullende (aanvullend op de onderzoeksvragen) conclusies trekken:

- De internationale school is voor de meeste internationals nog steeds de meest logische en veilige keuze. Dat komt in veel gevallen door de onzekerheid over verblijfsduur. Daarnaast spelen taal, cultuur en het te volgen onderwijscurriculum een voorname rol. Veel Nederlandse scholen datzelfde signaal af: wanneer internationals tijdelijk in Nederland wonen kunnen zij het beste naar een internationale school. Deze scholen zijn volgens hen beter geëquipeerd om internationale kinderen les te geven.
- Tegelijkertijd constateren we dat er sprake is van groeiende belangstelling voor Nederlands onderwijs. Enerzijds komt dat doordat meer internationals beter willen integreren in de Nederlandse samenleving (pull-factor), bijvoorbeeld doordat zij verwachten langer in Nederland te verblijven. Anderzijds is sprake van enkele ‘push-factoren’ waardoor er een grotere belangstelling is van internationals voor het Nederlands onderwijs. Het gaat bijvoorbeeld om de volgende aspecten: onvoldoende plek op internationale scholen, (te) hoge schoolgelden op internationale scholen, werkgevers vergoeden geen of een lagere bijdrage in de schoolkosten.

- Bovenstaande factoren verschillen sterk per regio. In de Randstad (met uitzondering van Rotterdam) spelen deze sterker dan in overig Nederland. Tegelijkertijd verschilt het beleid van gemeenten (en onderwijsinstellingen) ook sterk per regio en gemeente. Wanneer het gaat om de toeleiding van internationale kinderen naar een Nederlandse school is, grofweg, sprake van twee sporen:
 - Een centraal systeem per gemeente. Kinderen volgen bijvoorbeeld eerst een bepaalde periode een apart gefaciliteerde taalschool.
 - Een decentraal systeem waarin schoolbesturen zelf invulling kunnen geven aan nieuwkomers. Daarin wordt door verschillende scholen gekozen om leerlingen direct mee te laten draaien met reguliere lessen en daarnaast te ondersteunen in een aparte taalklas.

Meningen over wat de beste manier van werken is verschillen. Feit is wel dat een aantal gemeenten waar de toestroom van internationals recent zeer hoog is geweest hier nog geen eenduidig beleid op heeft gemaakt. Het is aan te bevelen hier nader onderzoek naar te doen en dan met name oog te hebben voor sociaal-culturele integratie van kinderen in het Nederlands onderwijs.

Bijlage 1. Achtergrond populatie

Landelijk beeld en regionale spreiding

Respons: 1.117 internationals

In het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs is de vragenlijst door ruim 1.100 internationals ingevuld. Ruim een derde van de respondenten is woonachtig in de Metropoolregio Amsterdam, 14% in de regio Den Haag en 9% in de regio Leiden. Van de overige regio's is de respons evenredig 5 tot 7% van het totaal aantal respondenten. 12% woont in Overig Nederland, daaronder vallen onder andere respondenten uit de gemeenten als Maastricht en Groningen.

Tabel 0.1 Aantal respondenten, landelijk en regionale spreiding

Regio	Aantal	Aandeel
Landelijk/Nederland, waarvan:	1.117	100%
▪ Metropoolregio Amsterdam	389	35%
▪ Regio Den Haag	151	14%
▪ Regio Rotterdam	71	6%
▪ Regio Utrecht	57	5%
▪ Brainport Regio Eindhoven	60	5%
▪ Regio Leiden	96	9%
▪ Regio Arnhem/Nijmegen	75	7%
▪ Overig Nederland	131	12%
▪ Onbekend	87	8%

Herkomst en taal

Veel internationals afkomstig uit India

Veel internationals zijn afkomstig uit India (landelijk beeld vragenlijst: 17%). Daarnaast zijn – landelijk gezien – het Verenigd Koninkrijk (10%) en de Verenigde Staten (8%) belangrijke herkomstlanden. Circa de helft van alle respondenten is afkomstig uit Europa, gevolgd door Azië (30%) en Noord-Amerika (10%); negen op de tien respondenten heeft een herkomstland uit een van deze drie werelddelen. Oceanië is met 2% van de respondenten het minst vertegenwoordigd.

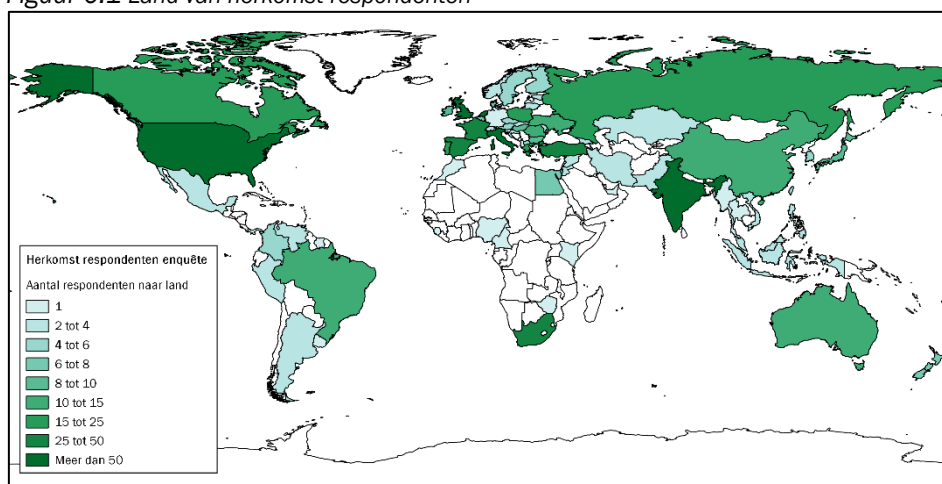
In de verschillende onderzoeksregio's is het herkomstbeeld grotendeels gelijk aan het landelijk beeld. Opvallend is het hoge aandeel expats afkomstig uit Nederland in de regio Arnhem/Nijmegen: dit zijn met name repats die tijdelijk in het buitenland hebben gewoond. Overall gaat om het 85 verschillende herkomstlanden binnen de groep respondenten.

Tabel 0.2 Top-3 landen van herkomst respondenten, landelijk en per regio

	1	2	3
Nederland	India (17%)	VK (10%)	VS (8%)
Metropoolregio Amsterdam	India (23%)	VK (10%)	VS (10%)
Regio Den Haag	VK (15%)	India (12%)	VS (8%)
Regio Rotterdam	India (20%)	VS (8%)	-*
Regio Utrecht	India (14%)	Italië (11%)	-*
Brainport Regio Eindhoven	India (40%)	-*	-*
Regio Leiden	Spanje (16%)	VK (14%)	Italië (13%)
Regio Arnhem/Nijmegen	India (19%)	Nederland (19%)	VK (9%)
Overig Nederland	VK (11%)	VS (10%)	Nederland (9%)

*: aantal respondenten is 6 of lager

Figuur 0.1 Land van herkomst respondenten

N = 1.064

Tabel 0.3 Respondenten naar werelddeel (Nederland totaal)

	Aantal	Aandeel in %
Europa	537	51%
Azië	314	30%
Noord-Amerika	107	10%
Afrika	43	4%
Latijns-Amerika	32	3%
Oceanië	22	2%

Naar verwachting groot deel partners Nederlandse respondenten ook Nederlands

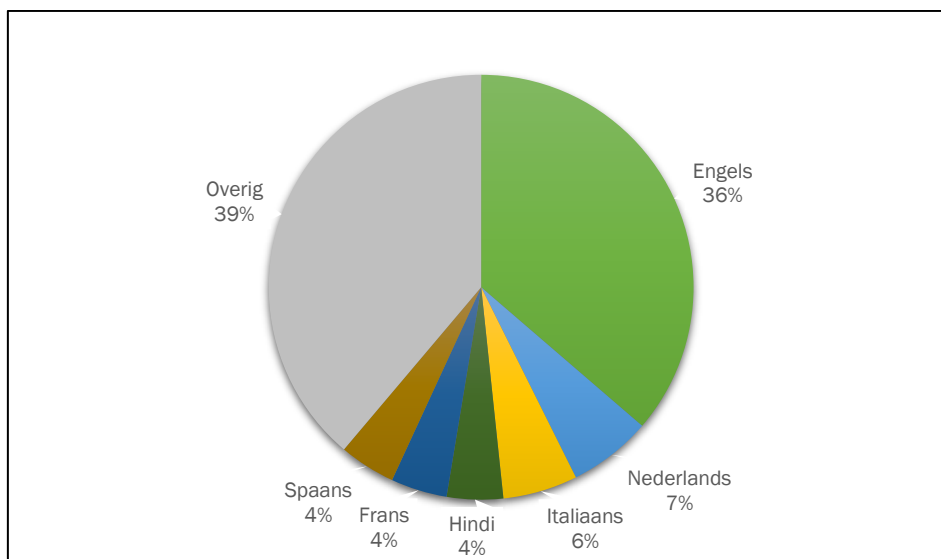
In de vragenlijst zijn respondenten alleen gevraagd naar hun eigen nationaliteit; niet naar de nationaliteit van hun partner. Op basis van de taalvaardigheid van de partner van respondenten met een Nederlandse nationaliteit kunnen we wel een inschatting maken of deze groep ook een Nederlandse nationaliteit heeft of niet.

Van de respondenten met een Nederlandse nationaliteit spreekt de partner in 71% van de gevallen vloeiend Nederlands; bij de vraag wat de belangrijkste taal is die de partner thuis spreekt is dit in 64% van de gevallen Nederlands. Naar verwachting heeft dus een relatief groot deel van de Nederlandse respondenten een Nederlandse partner.

Ruim een derde respondenten Engels als voertaal

36% van alle respondenten spreekt thuis vooral Engels. Andere veel gesproken talen zijn Nederlands en Italiaans (evenredig 6%), Hindi, Frans en Spaans (evenredig 4%). Het totaal aantal gesproken talen is meer dan 80 verschillende talen.

Figuur 0.2 Top-6 gesproken talen binnen internationale gezinnen

N = 1.074

Meerderheid internationals actief bezig (geweest) met leren Nederlandse taal

De meerderheid van de internationals is bezig (geweest) met het leren van de Nederlandse taal (zowel respondent als partner van respondent): bijna 90%. Tussen de 9% en 17% van de respondenten is niet van plan om de Nederlandse taal te leren.

Tabel 0.4 Taalvaardigheid Nederlands respondent en partner respondent

	Respondent	Partner respondent
Spreekt vloeiend NL	12%	19%
NL geleerd voorafgaand aan komst naar Nederland	3%	2%
NL geleerd na komst naar Nederland	27%	18%
Leert op dit moment NL	30%	23%
Van plan om de NL taal te leren	19%	22%
Niet van plan om de NL taal te leren	9%	17%

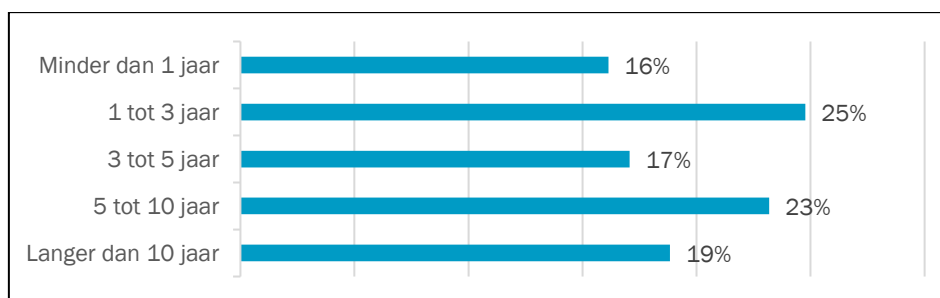
N = 1.078 (respondent) en 1.016 (partner respondent)

Duur van verblijf

Meerderheid respondenten is meer dan 3 jaar in Nederland

Bijna 60% van de respondenten is meer dan 3 jaar in Nederland. Circa 16% van de respondenten verblijft minder dan een jaar in Nederland; 19% is al langer dan 10 jaar in Nederland.

Figuur 0.3 Verblijfsduur respondenten in Nederland

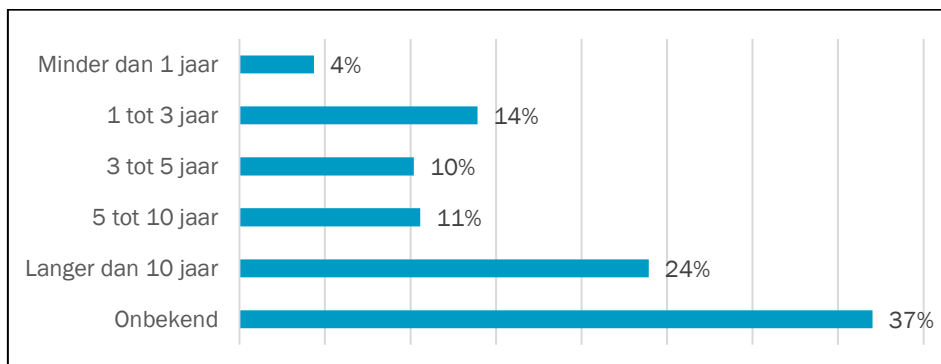

N = 1.078

Veel respondenten weten niet hoelang ze nog in Nederland gaan verblijven

Zo'n 37% van de respondenten weet nog niet hoelang zij nog in Nederland gaan verblijven. Circa 35% verwacht nog tenminste 5 jaar (of langer) in Nederland te zijn.

Figuur 0.4 Verwachte verblijfsduur respondenten in Nederland

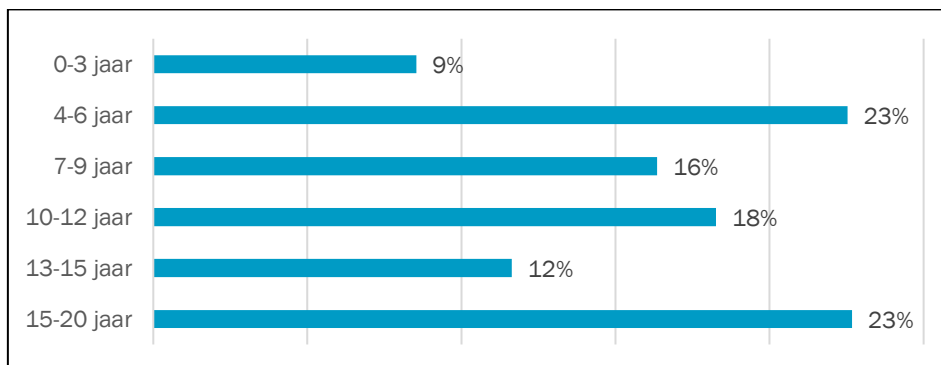

N = 1.078

Ruim helft respondenten in totaal meer dan 10 jaar in Nederland

Van de groep respondenten die hun verwachte verblijfsduur heeft ingevuld, kunnen we samen met hun huidige verblijfsduur een totale verblijfsduur in Nederland berekenen. Van deze groep is ruim de helft (53%) langer dan 10 jaar in Nederland. Slechts een op de tien blijft korter dan 3 jaar.

Figuur 0.5 Totale verblijfsduur respondenten in Nederland (huidige verblijfsduur en verwachte verblijfsduur)

N = 679

Werk en opleidingsniveau

Meerderheid respondenten werkzaam voor internationaal bedrijf of internationale organisatie

Circa 45% van de respondenten (partners van respondenten: 47%) is werkzaam voor een internationaal bedrijf of internationale organisatie. Circa een vijfde van de respondenten (idem voor partners van respondenten) is niet economisch-actief in Nederland. Mogelijk komt dat doordat (zeker vanuit niet-Europese landen) andere arbeidsrechten gelden voor de partner die meereist. Bij slechts drie gevallen is zowel de respondent als partner van de respondent werkloos.

Tabel 0.5 Werkgever van respondent en partner respondent

	Respondent	Partner respondent
Internationaal bedrijf	38%	41%
Internationale (non-profit) organisatie	7%	6%
Nederlands bedrijf	10%	15%
Nederlandse (non-profit) organisatie	2%	1%
Universiteit of onderzoeksinstituut	5%	5%
Zelfstandige (zzp'er)	11%	12%
Werkloos	21%	20% ²³
Student	1%	0%
Anders	5%	4%

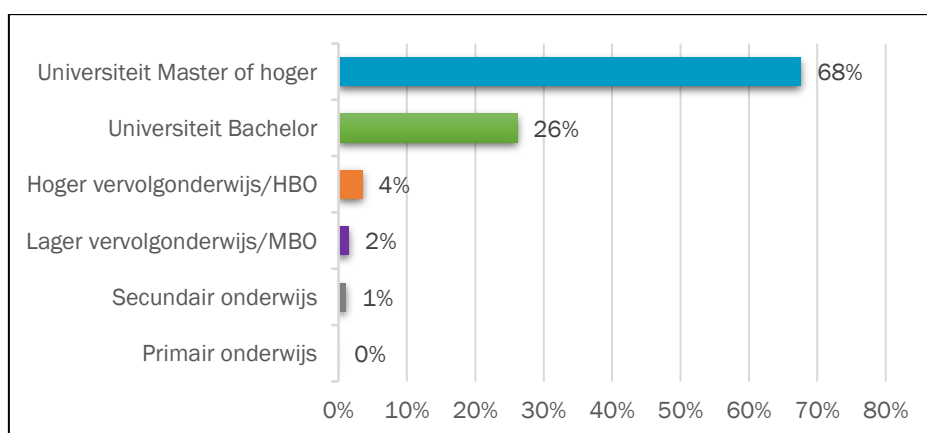
N = 1.078 (respondent) en 985 (partner respondent)

Hoofdzakelijk hoogopgeleide internationals

De onderzochte populatie bestaat hoofdzakelijk uit hoogopgeleide internationals.

Bijna 95% heeft een universitaire opleiding.

Figuur 0.6 Hoogst afgeronde opleiding binnen huishouden respondent

N = 1.082

Besteedbaar huishoudeninkomen

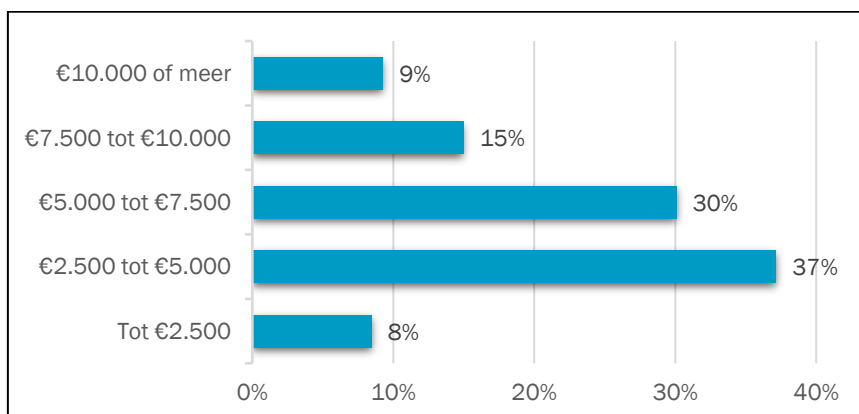
Meer dan gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden

De populatie internationals in het onderzoek heeft een meer dan gemiddelde besteedbaar inkomen; naar schatting zo'n 5.700 euro per maand per huishouden. Ter

²³ In 0,3% van de internationale gezinnen die deel hebben genomen aan de enquête zijn beide ouders werkloos.

vergelijking: een Nederlandse paar met kinderen heeft een gemiddeld besteedbaar inkomen van 4.400 euro per maand²⁴.

Figuur 0.6 Besteedbaar maandinkomen per huishouden internationals

N = 721

²⁴ Berekend op basis van CBS-gegevens (2017) als gemiddelde van een paar met kinderen jonger dan 18 jaar en een paar met 1 kind ouder dan 18 jaar

Bijlage 2. Regio-indeling

Voor een regionaal beeld van de uitkomsten van het onderzoek is de volgende regio-indeling gehanteerd op basis van de 380 gemeenten (per 1 januari 2018) in Nederland:

- **Metropoolregio Amsterdam (MRA, 33 gemeenten):** Aalsmeer, Almere, Amstelveen, Amsterdam, Beemster, Beverwijk, Blaricum, Bloemendaal, Diemen, Edam-Volendam, Gooise Meren, Haarlem, Haarlemmerliede-Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Hilversum, Huizen, Landsmeer, Laren, Lelystad, Oostzaan, Ouder-Amstel, Purmerend, Uitgeest, Uithoorn, Velsen, Waterland, Weesp, Wijdmeren, Wormerland, Zaanstad en Zandvoort;
- **Regio Den Haag (9 gemeenten):** Den Haag, Zoetermeer, Westland, Delft, Leidschendam-Voorburg, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar en Midden-Delfland;
- **Regio Rotterdam (14 gemeenten):** Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maasvluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westvoorne;
- **Regio Utrecht (9 gemeenten):** Bunnik, De Bilt, Houten, Stichtse Vecht, Nieuwegein, Utrecht, Vianen, IJsselstein en Zeist;
- **Brainport Regio Eindhoven (21 gemeenten):** Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenwaard, Veldhoven en Waalre;
- **Regio Leiden (Holland Rijnland, 14 gemeenten):** Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude;
- **Regio Arnhem/Nijmegen (18 gemeenten):** Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar;
- **Overig Nederland:** bestaande uit de overige 262 gemeenten in Nederland.

Bijlage 3. Interviewpartners

- Alberdingk Thijm Scholengroep
- Amsteltaal
- Anna van Rijn College
- Basisschool 't Slingertouw
- Bataviaschool
- Carolus Clusius College
- DENISE
- Educaide
- Esprit Scholen
- Europaschool
- Expat Kinds Club
- Gemeente Almere
- Gemeente Amstelveen
- Gemeente Amsterdam
- Gemeente Delft
- Gemeente Eindhoven
- Gemeente Leiden
- Gemeente Rijswijk
- Gemeente Utrecht
- Groningse Schoolvereniging
- Haanstraschool
- International School Haarlem
- International School Utrecht
- Internationale Taalklas Haarlem
- Isendoorn College
- LanguageOne
- Maartenscollege
- Nuffic
- Rijnlands Lyceum Oegstgeest
- Scholengroep Amstelland
- Stichting BOOR
- Stichting Consent
- Stichting Internationaal Onderwijs (SIO)
- Stichting Het Rijnlands Lyceum
- Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB)
- Stichting PO/VO Zuid-Nederland
- Taalcentrum Almere
- Taalschool Utrecht

- Teddy Kids
- Wolfert van Borselen scholengroep

Bijlage 4. Vragenlijst enquête

What is your experience with the school system in the Netherlands?

The Dutch Ministry of Education has the intention to improve the services for international employees and therefore is interested in your experiences regarding the education of your children. The Ministry especially is interested in your experiences and in the possible barriers that you faced when searching, selecting and signing up for a school. This research aims to get a better insight in the school preferences of expat families, problems during selecting and signing up for a (Dutch/international) school and possible solutions to overcome these barriers.

We kindly invite you to complete this questionnaire. It will take about 10 minutes of your time. Your answers will be collected and treated in an anonymous and confidential way by research agency Decisio. We greatly appreciate and value your opinions.

If you have any questions or comments related to this survey, please email: XXX

Thank you very much for your cooperation.

On behalf of the Ministry of Education, Culture and Science of the Netherlands

Household composition and education

The following questions are about your child(ren) and type of education they attend. Questions about education only consider the oldest child in your household that is attending primary or secondary education (third level education is beyond the scope of this research).

How many children live in your household?

- I don't have any children (yet)
- 1 child
- 2 children
- 3 children
- 4 children
- More than 4 children, namely:

Age of child

- Age of oldest child:
- Age of second child:
- Age of third child:
- Age of fourth child:

- Age of other children:

What type of education does your oldest child attend?

- Doesn't go to school yet
- Primary
- Secondary

At what age did your oldest child start school in the Netherlands?

What type of school does your oldest child attend?

- Public/subsidised international school (the Dutch government pays part of the school fees)
- Private international school (no financial contribution from the government)
- European school
- International foreign school (e.g., French/German/Japanese school)
- Bilingual (Dutch/English) school
- Dutch school (Dutch curriculum - funded by the Dutch government)
- Private (fee-paying) Dutch school

Do your other children attend the same type of school as your oldest child?

- Yes
- No
- I only have one child

What type(s) of school do(es) your other child(ren) attend?

Select all options that apply.

- Public/subsidised international school (the Dutch government pays part of the school fees)
- Private international school (no financial contribution from the government)
- European school
- International foreign school (e.g., French/German/Japanese school)
- Bilingual (Dutch/English) school
- Dutch school (Dutch curriculum - funded by the Dutch government)
- Private (fee-paying) Dutch school
- Is/Are not attending school yet

Why do(es) your other child(ren) attend a different type of school than your oldest child?

School selection process

Below you will find some criteria which have possibly influenced the school selection for your oldest child. Could you please indicate how important each of these criteria were for you at the time you made your decision?

Very relevant - Relevant - Neutral - Irrelevant - Very irrelevant - Don't know/not applicable

- The location of our home
- My work location
- My partner's work location
- The school was recommended by a relocation agency
- The school was recommended by an education consultant/specialist
- The school was recommended by my employer
- The school was recommended by a friend, colleague, neighbour or relative
- Reputation/popularity of the school
- We found it important that the children would follow the same curriculum as at their previous school
- Continuity of the curriculum in case we move to another country
- The main language spoken in the lessons
- The possibility that my children will integrate into Dutch society
- The school fees at international schools
- The school fees at Dutch schools
- I/my partner has a Dutch passport, or we are staying in the Netherlands for a period longer than 3 years, so we could not apply for a subsidised international school
- The educational philosophy or religious basis of the school
- The atmosphere at the school
- Social-cultural aspects
- Attention for the special needs of my child (where applicable)
- Accessibility of third level education

Could you please explain your choice? Were there any other considerations not named above?

Could you please indicate the most, second and third important criterion on which you based the school selection for your oldest child?

- The location of our home
- My work location
- My partner's work location
- The school was recommended by a relocation agency
- The school was recommended by an education consultant/specialist
- The school was recommended by my employer
- The school was recommended by a friend, colleague, neighbour or relative

- We found it important that the children would follow the same curriculum as at their previous school
- Continuity of the curriculum in case we move to another country
- The main language spoken in the lessons
- The possibility that my children will integrate into Dutch society
- The school fees at international schools
- The school fees at Dutch schools
- I/my partner has a Dutch passport, or we are staying in the Netherlands for a period longer than 3 years, so we could not apply for a subsidised international school
- The educational philosophy or religious basis of the school
- The atmosphere at the school
- Social-cultural aspects
- Attention for the special needs of my child (where applicable)
- Accessibility of third level education
- Reputation/popularity of the school

Does your above opinion about the school selection proces also apply for your other child(ren)?

- Yes
- No. What other criteria played a role?

Experiences with education in the Netherlands

What was the most important reason for you to choose a Dutch school?

Did you consider a Dutch school?

- Yes
- No, can you please explain why not?

What were the main reasons for you not to choose a Dutch school?

When you decided upon an international school for your child(ren), to what extent did the following considerations play a role for you?

Very relevant – Relevant – Neutral – Not relevant – Very irrelevant – Don't know/not applicable

- I think that the Dutch education system does not suit my child(ren)
- My child(ren) would first have needed to go to a newcomer class to learn Dutch, which we did not want
- The location of the newcomer class my child(ren) would have needed to go to was too far away
- We had issues with the application procedures at the Dutch schools

- We had issues with the lottery system for the Dutch schools
- My child(ren) lost out in the lottery at the Dutch school(s) of our preference (uitgeloot)
- We had heard bad things about the Dutch school(s) in our neighbourhood
- We could not find a Dutch school we really liked

Could you please explain your choice? Were there any other considerations not named above?

Did you receive any support when searching for schools? If so, from whom?

Select all options that apply.

- No, we found the school(s) ourselves
- The municipality
- The Expatcenter
- My (partner's) employer
- Relocation agency or education consultant/specialist
- A friend, colleague, neighbour or relative
- Social (online) network, namely:
- Other, namely:

Support and contributions

Do(es) you or your partner's employer contribute to the school fees?

- Yes, fully
- Yes, partly
- No, nothing

To what extent did this contribution influence your choice of a certain type of school?

- This contribution was very important
- This contribution was slightly important
- This contribution was not very important
- This contribution did not play any role for us

Experiences with education in the Netherlands

To what extent are you happy with the school choice for your oldest child?

Very unhappy (level 1)- Very happy (level 5)

Could you please explain your choice?

Did you find it difficult to find a school for your oldest child?

- Yes
- No

Could you explain why it was not hard to find a school?

What barriers did you face when searching for a school?

Experience with education in the Netherlands

Below you will find some statements regarding the selection process of a Dutch school. Could you please indicate to what extent you agree with these statements?

Completely agree – Agree – Neutral – Disagree – Completely disagree – Not applicable/no answer

- The information provided about the Dutch schools prior to our arrival in the Netherlands was good
- The schools we contacted were available for questions
- The schools we contacted were welcoming towards non-Dutch speaking children
- The schools we contacted could offer, in our opinion, a smooth transition to a different type of curriculum
- The schools we contacted had enough experience with international families
- The schools we contacted could offer the right facilities for supporting my son/daughter with his/her special needs
- The application procedure for our school of preference went smoothly

Could you please indicate whether one or more of the following statements about the process of searching for a school were applicable?

(Multiple answers possible)

- The international school(s) of our interest had a waiting list
- The Dutch school(s) of our interest had a waiting list
- We missed the lottery deadline for the school(s) of our preference
- We missed out in the lottery for our school of interest (uitgeloot)
- Through the lottery we got a place at a school which was low on our preference list
- We live(d) outside of the catchment area of the school of our preference
- The information was available to us in the right language
- None of the above

Are you currently facing issues or barriers at the Dutch school your child(ren) is/are attending?

- Yes
- No

Which issues or barriers does your family currently face at the Dutch school?

(Multiple answers possible)

- The level of Dutch of our child(ren) is insufficient for their class
- My child(ren) have not really managed to integrate into their class yet
- My child(ren) is/are not happy to go to school (yet)
- Cultural differences

- The school hours do not work for us
- The after-school care is not properly organised
- The after-school care does not take place in the right language
- We do not really feel a connection with the other parents at school
- The communication with the teacher in general
- The communication with the teacher and/or the school is only in Dutch
- The school does not have enough experience with multi-lingual children and their development
- The level of education is too low
- The level of education is too high
- The (final) exams/Cito tests are in Dutch
- Lack of availability of education which suits our needs
- Other, namely:

School orientation

(questions only applicable for people with children that doesn't go to school yet)

Are you planning to let your child(ren) attend a school in the Netherlands?

- Yes
- No

Have you already explored the different available school options yet?

- Yes, early stage orientation
- Yes, advanced stage orientation
- No, not yet

To what type of school are you planning to send your child(ren)?

- Public/subsidised international school (the Dutch government pays part of the school fees)
- Private international school (no financial contribution from the government)
- European school
- Foreign school (e.g., French/German/Japanese school)
- Bilingual (Dutch/English) school
- Dutch school (Dutch curriculum - funded by the Dutch government)
- Private (fee-paying) Dutch school
- Other, namely:

Below you will find some criteria which could possibly influence the school selection for your child(ren). Could you please indicate how important each of these criteria are for you in the selection process for a school?

Very relevant - Relevant - Neutral - Irrelevant - Very irrelevant - Don't know/not applicable

- The location of our home
- My work location
- My partner's work location
- A school recommended by a relocation agency
- A school recommended by an education consultant/specialist
- A school recommended by my employer
- A school recommended by a friend, colleague, neighbour or relative
- Reputation/popularity of the school
- Continuity of the curriculum in case we move to another country
- The main language spoken in the lessons
- The possibility that my children will integrate into Dutch society
- The school fees at international schools
- The school fees at Dutch schools
- I/my partner has a Dutch passport, or we are staying in the Netherlands for a period longer than 3 years, so we could not apply for a subsidised international school
- The educational philosophy or religious basis of the school
- The atmosphere at the school
- Social-cultural aspects
- Attention for the special needs of my child (where applicable)
- Accessibility of third level education

Could you please explain your choice? Were there any other considerations not named above?

Are you currently facing any barriers during the school selection process?

What would be your preference regarding the type of school to enroll your possible future child(ren) in?

- Public/subsidised international school (the Dutch government pays part of the school fees)
- Private international school (no financial contribution from the government)
- European school
- International foreign school (e.g., French/German/Japanese school)
- Bilingual (Dutch/English) school
- Dutch school (Dutch curriculum - funded by the Dutch government)
- Private (fee-paying) Dutch school
- I don't know (yet)

General questions

What is your country of origin?

Which language(s) do you speak at home?

- First language
- Second language
- Third language

Do you have a partner?

- Yes
- No, I (currently) don't have a partner

Which language(s) does your partner speak at home?

- First language
- Second language
- Third language

Do you speak Dutch?

- I speak Dutch fluently / am a native Dutch speaker
- I learned Dutch before we arrived in the Netherlands
- I learned Dutch after we arrived in the Netherlands
- I am currently studying the language
- I am planning on learning the language in the (near) future
- I am not planning on learning the language in the (near) future

Does your partner speak Dutch?

- S/he speaks Dutch fluently / is a native Dutch speaker
- S/he learned Dutch before we arrived in the Netherlands
- S/he learned Dutch after we arrived in the Netherlands
- S/he is currently studying the language
- S/he is planning on learning the language in the (near) future
- S/he is not planning on learning the language in the (near) future

In which country did you live before moving to the Netherlands?

For which type of organisation do you work?

- International company
- International (non-profit) organisation
- Dutch company
- Dutch (non-profit) organisation

- University or research institute
- I am self-employed
- I am (currently) not employed
- I am a student
- Other, namely:

For which type of organisation does your partner work?

- International company S/he is self-employed
- International (non-profit) organisation S/he is (currently) not employed
- Dutch company S/he a student
- Dutch (non-profit) organisation Other, namely:
- University or research institute

How long is your family currently living in the Netherlands?

- Less than 1 year 5 to 10 years
- 1 to 3 years Longer than 10 years
- 3 to 5 years

How much longer does your family expect to live in the Netherlands?

- Less than 1 year 5 to 10 years
- 1 to 3 years Longer than 10 years
- 3 to 5 years I don't know yet
- General questions

Could you please give an estimation of the distance between your house and the school of you oldest child?

Which are the four numbers of the postcode (ZIP code) of your home?

In which town/city do you work?

- City:
- Postcode/ZIP code of employer:

In which town/city does your partner work?

- City:
- Postcode/ZIP code of employer:

What is your age?

Bijlage 5. Regionale infographics

In deze bijlagen treft u infographics met daarop de uitkomsten van het onderzoek uitgesplitst naar regio. Het gaat om de volgende regio's (u kunt op de link klikken om op de betreffende infographic pagina te komen):

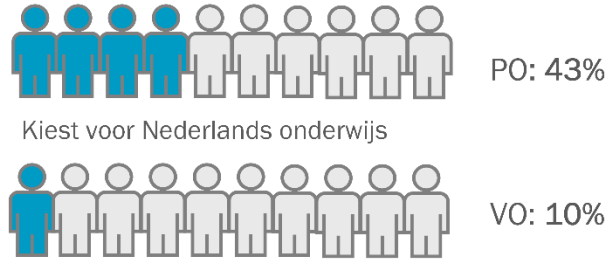
<u>Regionale infographic MRA</u>	73
<u>Regionale infographic Leiden</u>	74
<u>Regionale infographic Den Haag</u>	75
<u>Regionale infographic Rotterdam</u>	76
<u>Regionale infographic Utrecht</u>	77
<u>Regionale infographic Eindhoven</u>	78
<u>Regionale Infographic Arnhem/Nijmegen</u>	79
<u>Infographic overig Nederland</u>	80

METROPOOLREGIO AMSTERDAM

- ∞ 389 respondenten | 35% van Nederland totaal
- ∞ 46% is werkzaam bij een internationaal bedrijf/internationale organisatie
- ∞ Ruim 60% is al meer dan 3 jaar in Nederland; 33% verwacht nog tenminste 5 jaar te blijven
- ∞ Vooral afkomstig uit India (23%) en Verenigd Koninkrijk (10%)
- ∞ 22% krijgt bijdrage aan schoolgelden (landelijk 30%)

75% van respondenten woont in Amsterdam en Amstelveen

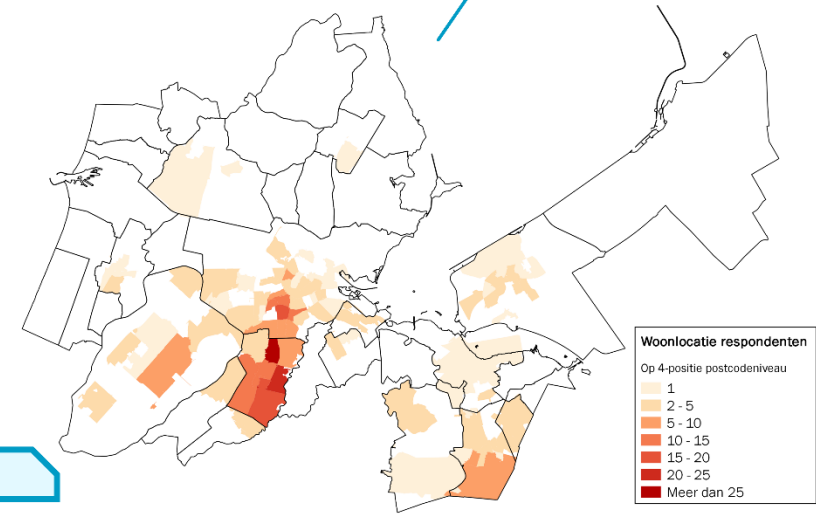
KEUZES NEDERLANDS ONDERWIJS

44% heeft moeite met het vinden van een Nederlandse school (landelijk 40%)

Belangrijkste factoren van invloed op schoolkeuze:

- ∞ Leeftijd ∞
- ∞ Verblijfsduur ∞
- ∞ Inkomen ∞

41% van internationals heeft bij keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen

SCHOOLSELECTIEPROCES

Top 3 selectiecriteria school

Nederlands onderwijs	Internationaal onderwijs
1 Mogelijkheid tot integratie in Nederlandse samenleving (26%)	1 Taal in de lessen (31%)
2 Woonlocatie (21%)	2 Continuïteit curriculum (24%)
3 Sfeer op school (10%)	3 Woonlocatie (11%)

56% ontvangt hulp in de zoektocht naar een school

Internationals die hulp hebben ontvangen beoordelen school gemiddeld hoger

HUIDIGE ERVARING EN DREMPELS

Internationals waarvan het kind Nederlands onderwijs volgt in de MRA beoordelen hun tevredenheid daarover met een 4,1 op schaal van 1 tot 5

Goed

Gemiddelde beoordeling internationaal onderwijs: 3,7

29% loopt tegen drempels aan in het Nederlands onderwijs (landelijk 35%)

Quote van een respondent over zoekproces naar een school: "Information on the placement procedure (lottery) was only available in Dutch. Process was still new and difficult to find information about how the logarithm works. Also difficult to figure out difference between regular schools and 'eenpitter schools' and all the different types (Montessori, Dalton, Waldorf etc). The fact that popular schools are oversubscribed and you run the risk that you do not get the school of your choice, creates a lot of stress for the whole family."

- 56% | School heeft te weinig ervaring met meertalige kinderen
- 50% | Onvoldoende aansluiting met andere ouders
- 38% | Culturele verschillen
- 33% | Communicatie met leerkracht/school is alleen in NL
- 32% | Niveau van Nederlands van het kind is onvoldoende
- 27% | Voldoende integratie in de klas lukt (nog) niet
- 27% | Onvoldoende beschikbaarheid van onderwijs dat pas bij behoefte
- 25% | Communicatie met leerkracht

Landelijke drempels

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verrichtte onderzoeksbureau Decisio, in samenwerking met B&T en New2nI, het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals

REGIO LEIDEN

- ∞ 96 respondenten | 9% van Nederland totaal
- ∞ 51% is werkzaam bij een internationaal bedrijf/internationale organisatie
- ∞ Ruim 70% is al meer dan 3 jaar in Nederland; 48% verwacht nog tenminste 5 jaar te blijven
- ∞ Vooral afkomstig uit Spanje (16%), Verenigd Koninkrijk (14%) en Italië (13%)
- ∞ 36% krijgt bijdrage aan schoolgelden (landelijk 30%)

67% van respondenten uit regio Leiden woont in de gemeenten Leiden en Oegstgeest

KEUZES NEDERLANDS ONDERWIJS

PO: 46%

Kiest voor Nederlands onderwijs

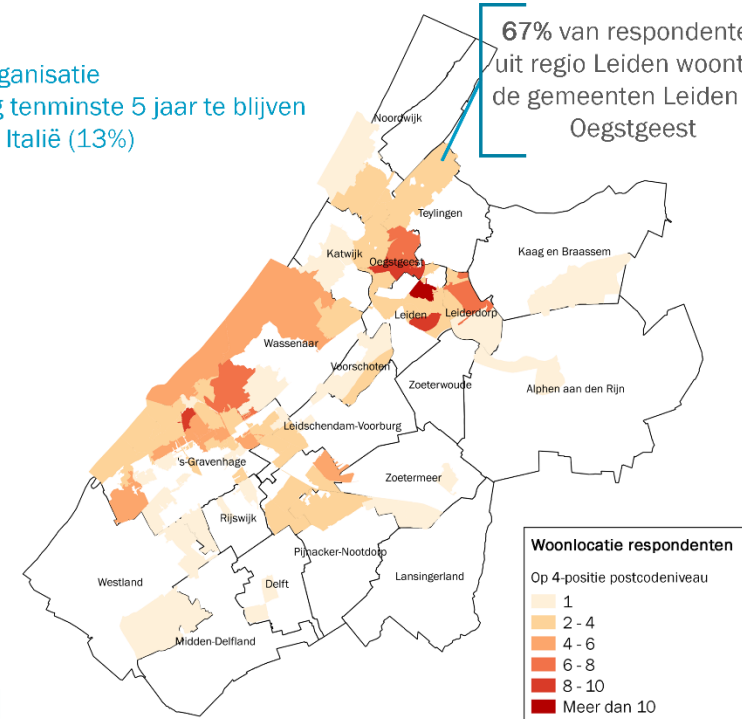

VO: 8%

46% heeft moeite met het vinden van een Nederlandse school (landelijk 40%)

Belangrijkste factoren van invloed op schoolkeuze:

- ∞ Leeftijd
- ∞ Verblijfsduur
- ∞ Inkomen

41% van internationals heeft bij keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen

SCHOOLSELECTIEPROCES

Top 3 selectiecriteria school

Nederlands onderwijs	Internationaal onderwijs
1 Mogelijkheid tot integratie in Nederlandse samenleving (21%)	1 Taal in de lessen (30%)
2 Filosofie school (17%)	2 Continuïteit curriculum (23%)
3 Sfeer op school (17%)	3 Woonlocatie (13%)

19% ontvangt hulp in de zoektocht naar een school

Internationals die hulp hebben ontvangen beoordelen school gemiddeld hoger

HUIDIGE ERVARING EN DREMPELS

Goed

Internationals waarvan het kind Nederlands onderwijs volgt in de regio Leiden beoordelen hun tevredenheid daarover met een 4,2 op schaal van 1 tot 5

Gemiddelde beoordeling internationaal onderwijs: 3,9

38% loopt tegen drempels aan in het Nederlands onderwijs (landelijk 35%)

Quote van een respondent over zoekproces naar een school:
"There was the language barrier and not knowing how to navigate through the system. We were worried about making a bad decision."

Quote van een respondent over huidige drempels op de Nederlandse school:
"We as parents do not speak Dutch well so participating in school events and understanding all the documentation from the school is a challenge."

- 56% | School heeft te weinig ervaring met meertalige kinderen
- 50% | Onvoldoende aansluiting met andere ouders
- 38% | Culturele verschillen
- 33% | Communicatie met leerkracht/school is alleen in NL
- 32% | Niveau van Nederlands van het kind is onvoldoende
- 27% | Voldoende integratie in de klas lukt (nog) niet
- 27% | Onvoldoende beschikbaarheid van onderwijs dat pas bij behoefte
- 25% | Communicatie met leerkracht

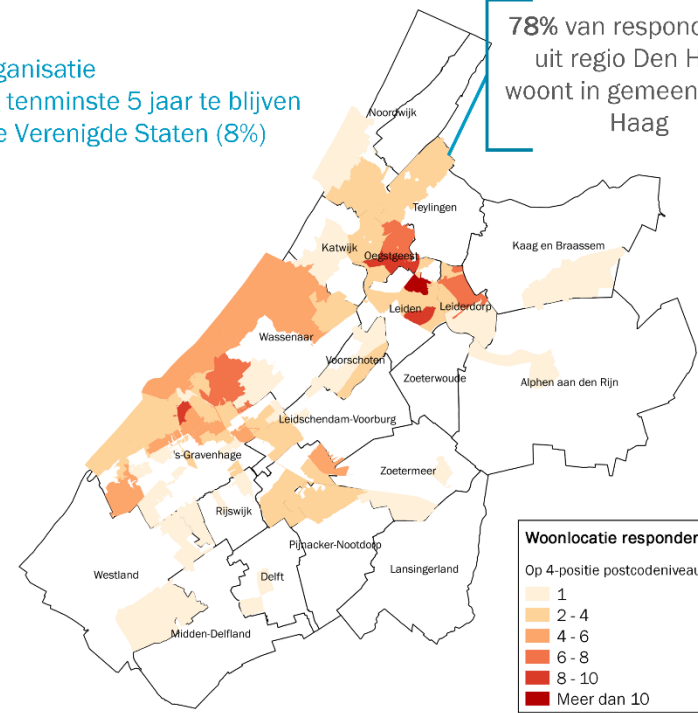
Landelijke drempels

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verrichtte onderzoeksbureau Decisio, in samenwerking met B&T en New2nl, het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals

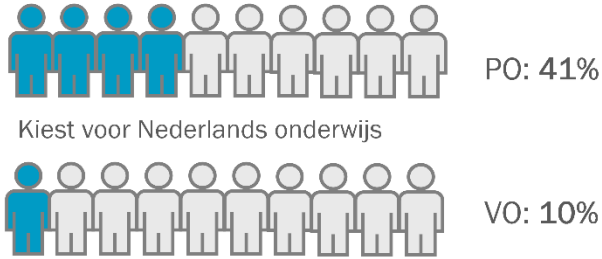
REGIO DEN HAAG

- ∞ 151 respondenten | 14% van Nederland totaal
- ∞ 49% is werkzaam bij een internationaal bedrijf/internationale organisatie
- ∞ Ruim 75% is al meer dan 3 jaar in Nederland; 34% verwacht nog tenminste 5 jaar te blijven
- ∞ Vooral afkomstig uit Verenigd Koninkrijk (15%), India (12%) en de Verenigde Staten (8%)
- ∞ 38% krijgt bijdrage aan schoolgelden (landelijk 30%)

78% van respondenten uit regio Den Haag woont in gemeente Den Haag

KEUZES NEDERLANDS ONDERWIJS

57% heeft moeite met het vinden van een Nederlandse school (landelijk 40%)

Belangrijkste factoren van invloed op schoolkeuze:

- ∞ Leeftijd ∞
- ∞ Verblijfsduur ∞
- ∞ Inkomen ∞

45% van internationals heeft bij keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen

SCHOOLSELECTIEPROCES

Top 3 selectiecriteria school

Nederlands onderwijs	Internationaal onderwijs
1 Mogelijkheid tot integratie in Nederlandse samenleving (24%)	1 Taal in de lessen (28%)
2 Woonlocatie (24%)	2 Continuïteit curriculum (24%)
3 Sfeer op school (12%)	3 Woonlocatie (9%)

40% ontvangt hulp in de zoektocht naar een school

Internationals die hulp hebben ontvangen beoordelen school gemiddeld hoger

HUIDIGE ERVARING EN DREMPELS

Goed

Internationals waarvan het kind Nederlands onderwijs volgt in de regio Den Haag beoordelen hun tevredenheid daarover met een 4 op schaal van 1 tot 5

Gemiddelde beoordeling internationaal onderwijs: 4,2

43% loopt tegen drempels aan in het Nederlands onderwijs (landelijk 35%)

Quote van een respondent over zoekproces naar een school:
"Dutch schools don't provide much information in English. I feel left out, most people only explain the school philosophy etc. to my husband since he is Dutch."

Quote van een respondent over huidige drempels op de Nederlandse school:
"We are worried about the level of English our sons will be able to learn in the Dutch public school, especially in case we have to leave the Netherlands later."

- 56% | School heeft te weinig ervaring met meertalige kinderen
- 50% | Onvoldoende aansluiting met andere ouders
- 38% | Culturele verschillen
- 33% | Communicatie met leerkracht/school is alleen in NL
- 32% | Niveau van Nederlands van het kind is onvoldoende
- 27% | Voldoende integratie in de klas lukt (nog) niet
- 27% | Onvoldoende beschikbaarheid van onderwijs dat pas bij behoefte
- 25% | Communicatie met leerkracht

Landelijke drempels

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verrichtte onderzoeksbureau Decisio, in samenwerking met B&T en New2nL, het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals

REGIO ROTTERDAM

- ∞ 71 respondenten | 6% van Nederland totaal
- ∞ 51% is werkzaam bij een internationaal bedrijf/internationale organisatie
- ∞ 44% is al meer dan 3 jaar in Nederland; 21% verwacht nog tenminste 5 jaar te blijven
- ∞ Vooral afkomstig uit India (20%) en de Verenigde Staten (8%)
- ∞ 20% krijgt bijdrage aan schoolgelden (landelijk 30%)

82% respondenten woont in gemeente Rotterdam

KEUZES NEDERLANDS ONDERWIJS

40% van de internationals in Nederland heeft moeite met het vinden van een Nederlandse school

PO: 16%

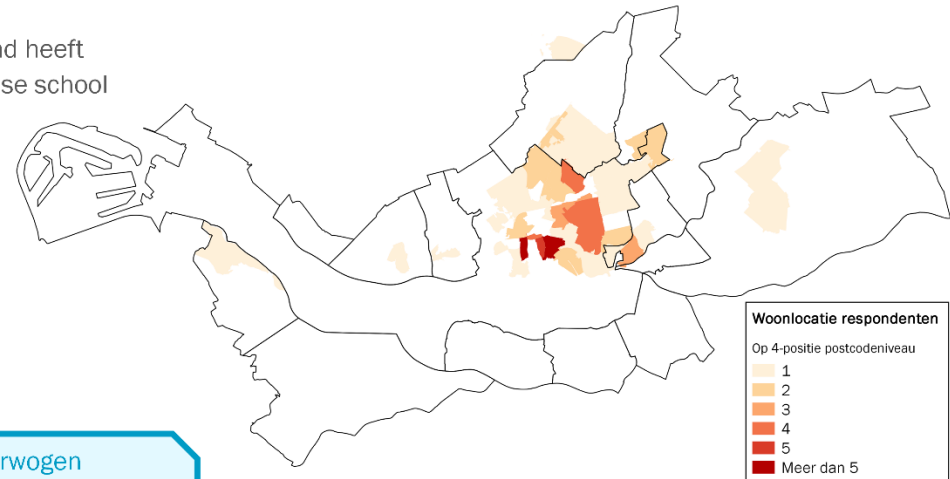
Kiest voor Nederlands onderwijs

VO: 7%

Belangrijkste factoren van invloed op schoolkeuze:

- ∞ Leeftijd ∞
- ∞ Verblijfsduur ∞
- ∞ Inkomen ∞

Woonlocatie respondenten
Op 4-positie postcode-niveau

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Meer dan 5

24% internationals heeft bij keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen

SCHOOLSELECTIEPROCES

Top 3 landelijke selectiecriteria school

Nederlands onderwijs	Internationaal onderwijs
1 Woonlocatie (26%)	1 Taal in de lessen (31%)
2 Mogelijkheid tot integratie in Nederlandse samenleving (20%)	2 Continuïteit curriculum (24%)
3 Sfeer op school (14%)	3 Woonlocatie (10%)

45% internationals in Nederland ontvangt hulp in de zoektocht naar een school

Internationals die hulp hebben ontvangen beoordelen school gemiddeld hoger

HUIDIGE ERVARING EN DREMPELS

Internationals waarvan het kind Nederlands onderwijs volgt in Nederland beoordelen hun tevredenheid daarover met een 4 op schaal van 1 tot 5

Goed

Gemiddelde beoordeling internationaal onderwijs: 3,8

35% van de internationals in Nederland loopt tegen drempels aan in het Nederlands onderwijs

Quotes van respondenten over barrières tijdens het zoekproces naar een school:

"Little knowledge of Dutch school system, little awareness of schools quality, cost of international schools."

"Restricted choice of international schools. Personally I would have even chosen for a bilingual school (Dutch/English) if that would have been possible - this would allow even faster integration into Dutch society for the children and would make them feel at home faster. We have chosen for a Dutch BSO in order not to get stuck in an Expat bubble."

- 56% | School heeft te weinig ervaring met meertalige kinderen
- 50% | Onvoldoende aansluiting met andere ouders
- 38% | Culturele verschillen
- 33% | Communicatie met leerkracht/school is alleen in NL
- 32% | Niveau van Nederlands van het kind is onvoldoende
- 27% | Voldoende integratie in de klas lukt (nog) niet
- 27% | Onvoldoende beschikbaarheid van onderwijs dat pas bij behoefte
- 25% | Communicatie met leerkracht

Landelijke drempels

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verrichtte onderzoeksbureau Decisio, in samenwerking met B&T en New2nl, het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals

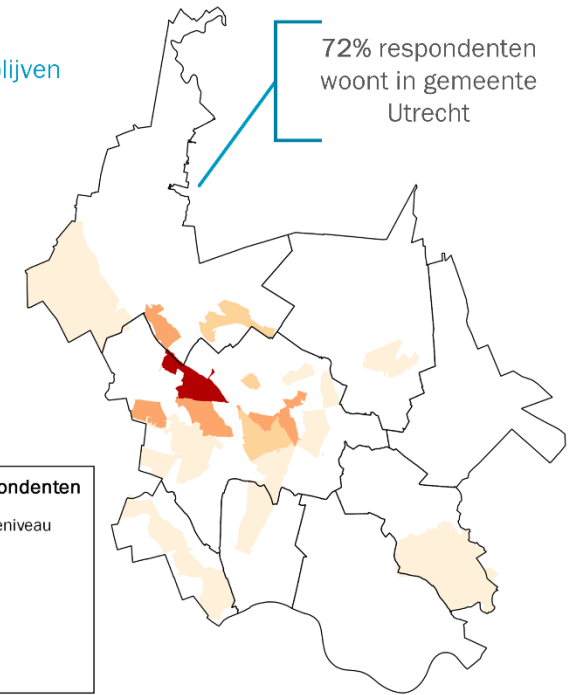
DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

B&T
verantwoord
veranderen

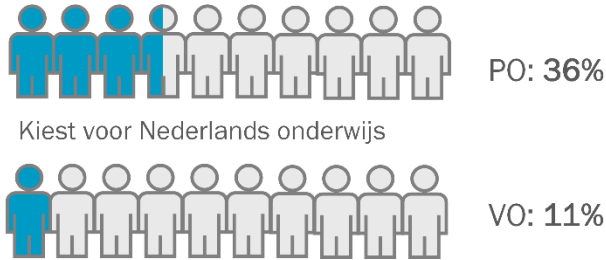
new2nl
navigating the netherlands

REGIO UTRECHT

- ∞ 57 respondenten | 5% van Nederland totaal
- ∞ 45% is werkzaam bij een internationaal bedrijf/internationale organisatie
- ∞ 30% is al meer dan 3 jaar in Nederland; 30% verwacht nog tenminste 5 jaar te blijven
- ∞ Vooral afkomstig uit India (14%) en Italië (11%)
- ∞ 46% krijgt bijdrage aan schoolgelden (landelijk 30%)

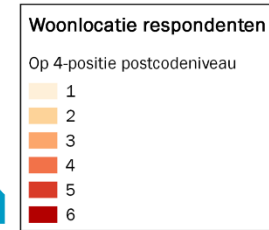
KEUZES NEDERLANDS ONDERWIJS

40% van de internationals in Nederland heeft moeite met het vinden van een Nederlandse school

Belangrijkste factoren van invloed op schoolkeuze:

- ∞ Leeftijd
- ∞ Verblijfsduur
- ∞ Inkomen

24% internationals heeft bij keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen

SCHOOLSELECTIEPROCES

Top 3 landelijke selectiecriteria school

Nederlands onderwijs	Internationaal onderwijs
1 Woonlocatie (26%)	1 Taal in de lessen (31%)
2 Mogelijkheid tot integratie in Nederlandse samenleving (20%)	2 Continuïteit curriculum (24%)
3 Sfeer op school (14%)	3 Woonlocatie (10%)

45% internationals in Nederland ontvangt hulp in de zoektocht naar een school

Internationals die hulp hebben ontvangen beoordelen school gemiddeld hoger

HUIDIGE ERVARING EN DREMPELS

Internationals waarvan het kind Nederlands onderwijs volgt in Nederland beoordelen hun tevredenheid daarover met een 4 op schaal van 1 tot 5

Goed

Gemiddelde beoordeling internationaal onderwijs: 3,8

35% van de internationals in Nederland loopt tegen drempels aan in het Nederlands onderwijs

Quote van een respondent over barrières tijdens het zoekproces naar een school:
"Almost all of the international schools were full. There were only two options we could consider and we had to choose the current school. It is easy to find the schools and to reach information about them however availability of a spot is the problem."

Quote van een respondent over huidige barrières op school:
"I have issues next year when my son goes to middelbare school. He can not do all subjects at wwo level due to one subject being less good."

- 56% | School heeft te weinig ervaring met meertalige kinderen
- 50% | Onvoldoende aansluiting met andere ouders
- 38% | Culturele verschillen
- 33% | Communicatie met leerkracht/school is alleen in NL
- 32% | Niveau van Nederlands van het kind is onvoldoende
- 27% | Voldoende integratie in de klas lukt (nog) niet
- 27% | Onvoldoende beschikbaarheid van onderwijs dat pas bij behoefte
- 25% | Communicatie met leerkracht

Landelijke drempels

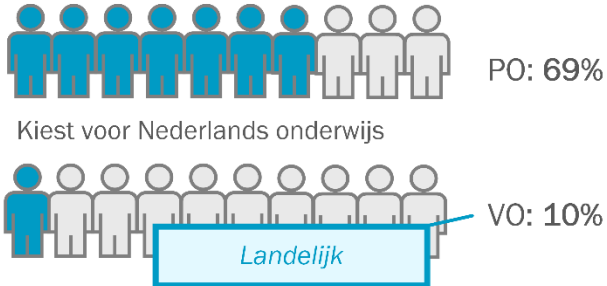
In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verrichtte onderzoeksbureau Decisio, in samenwerking met B&T en New2nI, het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals

BRAINPORT REGIO EINDHOVEN

- ∞ 60 respondenten | 5% van Nederland totaal
- ∞ 48% is werkzaam bij een internationaal bedrijf/internationale organisatie
- ∞ 70% is al meer dan 3 jaar in Nederland; 92% verwacht nog tenminste 5 jaar te blijven
- ∞ Vooral afkomstig uit India (40%)
- ∞ 12% krijgt bijdrage aan schoolgelden (landelijk 30%)

75% van respondenten uit Brainport regio Eindhoven woont in gemeente Eindhoven; 15% in Veldhoven

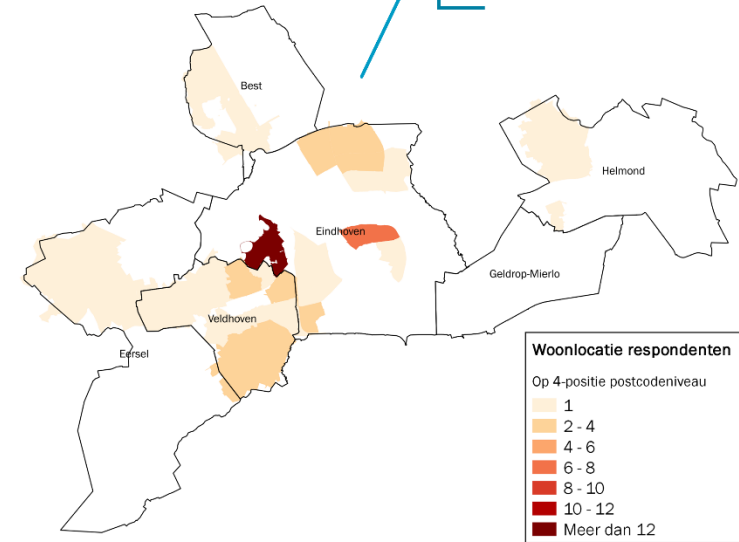
KEUZES NEDERLANDS ONDERWIJS

12% heeft moeite met het vinden van een Nederlandse school (landelijk 40%)

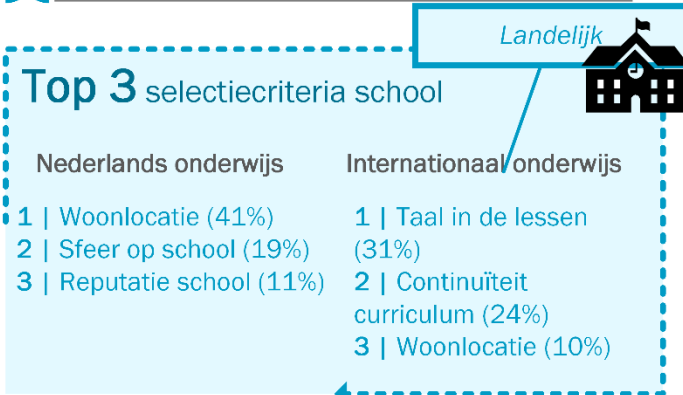
Belangrijkste factoren van invloed op schoolkeuze:

- ∞ Leeftijd ∞
- ∞ Verblijfsduur ∞
- ∞ Inkomen ∞

8 van de 17 internationals hebben bij keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen

SCHOOLSELECTIEPROCES

HUIDIGE ERVARING EN DREMPELS

- 56% | School heeft te weinig ervaring met meertalige kinderen
- 50% | Onvoldoende aansluiting met andere ouders
- 38% | Culturele verschillen
- 33% | Communicatie met leerkracht/school is alleen in NL
- 32% | Niveau van Nederlands van het kind is onvoldoende
- 27% | Voldoende integratie in de klas lukt (nog) niet
- 27% | Onvoldoende beschikbaarheid van onderwijs dat pas bij behoefte
- 25% | Communicatie met leerkracht

Landelijke drempels

Quote van een respondent over zoekproces naar een school:
"Long waiting lists and interviews with parents as a selection factor."

Quote van een respondent over huidige drempels op de Nederlandse school:
"We do not know what is taught in school and cannot help our children For a Dutch parent it is easy because they know what is being taught – for us, it is entirely different and teachers do not provide any information or books."

43% ontvangt hulp in de zoektocht naar een school

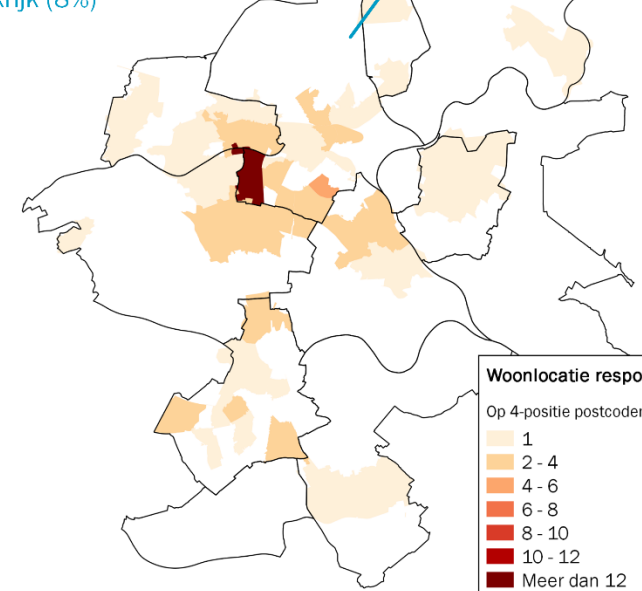
Internationals die hulp hebben ontvangen beoordelen school gemiddeld hoger

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verrichtte onderzoeksbureau Decisio, in samenwerking met B&T en New2nl, het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals

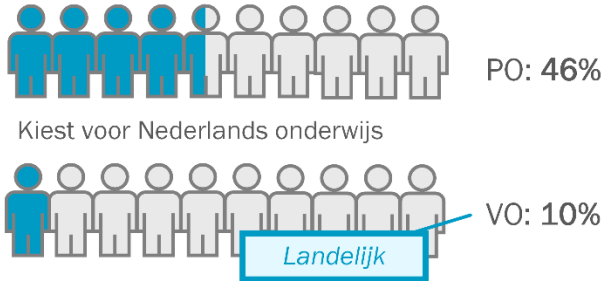
REGIO ARNHEM/ NIJMEGEN

- ∞ 75 respondenten | 7% van Nederland totaal
- ∞ 36% is werkzaam bij een internationaal bedrijf/internationale organisatie
- ∞ 41% is al meer dan 3 jaar in Nederland; 24% verwacht nog tenminste 5 jaar te blijven
- ∞ Vooral afkomstig uit India (19%), Verenigd Koninkrijk (9%) en Frankrijk (8%)
- ∞ 40% krijgt bijdrage aan schoolgelden (landelijk 30%)

60% respondenten woont in Arnhem; 17% in Nijmegen

KEUZES NEDERLANDS ONDERWIJS

40% van de internationals in Nederland heeft moeite met het vinden van een Nederlandse school

Belangrijkste factoren van invloed op schoolkeuze:

- ∞ Leeftijd ∞
- ∞ Verblijfsduur ∞
- ∞ Inkomen ∞

20% internationals heeft bij keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen

SCHOOLSELECTIEPROCES

Top 3 landelijke selectiecriteria school

Nederlands onderwijs	Internationaal onderwijs
1 Woonlocatie (26%)	1 Taal in de lessen (31%)
2 Mogelijkheid tot integratie in Nederlandse samenleving (20%)	2 Continuïteit curriculum (24%)
3 Sfeer op school (14%)	3 Woonlocatie (10%)

45% internationals in Nederland ontvangt hulp in de zoektocht naar een school

Internationals die hulp hebben ontvangen beoordelen school gemiddeld hoger

HUIDIGE ERVARING EN DREMPELS

Goed

Internationals waarvan het kind Nederlands onderwijs volgt in Nederland beoordelen hun tevredenheid daarover met een 4 op schaal van 1 tot 5

Gemiddelde beoordeling internationaal onderwijs: 3,8

35% van de internationals in Nederland loopt tegen drempels aan in het Nederlands onderwijs

Quote van een respondent over barrières tijdens het zoekproces naar een school:

"Language barrier was the biggest. The schoolwijzer website is in dutch, the staff had limited english if you call, and there is no support whatsoever in Groesbeek and nijmegen for English or non dutch families. The social workers are also not able to help. Parents have to navigate themselves the system and the only international school is in Arnhem which is an hour or more trip away. Nijmegen only has 2 bilingual schools but are pilot programmes so the waitinglist is long."

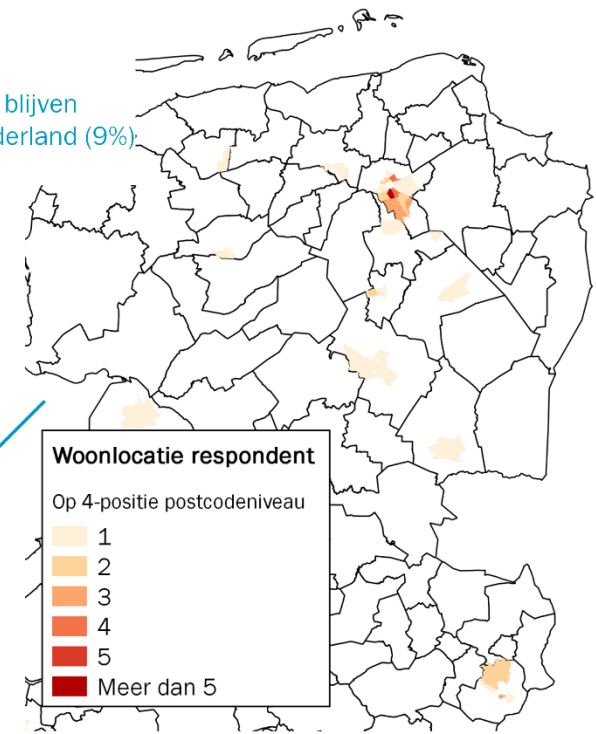
- 56% | School heeft te weinig ervaring met meertalige kinderen
- 50% | Onvoldoende aansluiting met andere ouders
- 38% | Culturele verschillen
- 33% | Communicatie met leerkracht/school is alleen in NL
- 32% | Niveau van Nederlands van het kind is onvoldoende
- 27% | Voldoende integratie in de klas lukt (nog) niet
- 27% | Onvoldoende beschikbaarheid van onderwijs dat pas bij behoefte
- 25% | Communicatie met leerkracht

Landelijke drempels

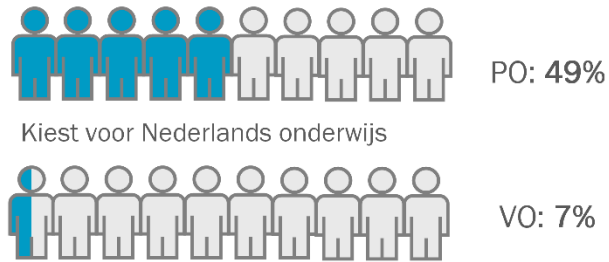
In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verrichtte onderzoeksbureau Decisio, in samenwerking met B&T en New2nl, het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals

REGIO OVERIG NEDERLAND

- ∞ 131 respondenten | 12% van Nederland totaal
- ∞ 30% is werkzaam bij een internationaal bedrijf/internationale organisatie
- ∞ 49% is al meer dan 3 jaar in Nederland; 37% verwacht nog tenminste 5 jaar te blijven
- ∞ Vooral afkomstig uit Verenigd Koninkrijk (11%), Verenigde Staten (10%) en Nederland (9%)
- ∞ 41% krijgt bijdrage aan schoolgelden (landelijk 30%)

KEUZES NEDERLANDS ONDERWIJS

31% van de internationals in Nederland heeft moeite met het vinden van een Nederlandse school

Belangrijkste factoren van invloed op schoolkeuze:

- ∞ Leeftijd
- ∞ Verblijfsduur
- ∞ Inkomen

27% respondenten woont in Groningen; 12% in Enschede

43% internationals heeft bij keuze voor internationaal onderwijs het Nederlands onderwijs overwogen

SCHOOLSELECTIEPROCES

Top 3 selectiecriteria school

Nederlands onderwijs	Internationaal onderwijs
1 Woonlocatie (27%)	1 Taal in de lessen (31%)
2 Sfeer op school (23%)	2 Continuïteit curriculum (19%)
3 Filosofie van de school (13%)	3 Filosofie van de school (12%)

HUIDIGE ERVARING EN DREMPELS

Goed

Internationals waarvan het kind Nederlands onderwijs volgt in Nederland beoordelen hun tevredenheid daarover met een 4,1 op schaal van 1 tot 5

Gemiddelde beoordeling internationaal onderwijs: 3,6

34% van de internationals in Nederland loopt tegen drempels aan in het Nederlands onderwijs

Quote van een respondent over barrières tijdens het zoekproces naar een school:
"We lacked information about available options. If we had had more information, and more time (e.g. if I have been able to live in the Netherlands for several months prior to my son entering school, I could have visited all possible schools and gathered extensive data. Due to lack of information we made a bad first choice and the international school was the only fallback alternative."

- 56% | School heeft te weinig ervaring met meertalige kinderen
- 50% | Onvoldoende aansluiting met andere ouders
- 38% | Culturele verschillen
- 33% | Communicatie met leerkracht/school is alleen in NL
- 32% | Niveau van Nederlands van het kind is onvoldoende
- 27% | Voldoende integratie in de klas lukt (nog) niet
- 27% | Onvoldoende beschikbaarheid van onderwijs dat pas bij behoefte
- 25% | Communicatie met leerkracht

Landelijke drempels

39% ontvangt hulp in de zoektocht naar een school

Internationals die hulp hebben ontvangen beoordelen school gemiddeld hoger

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verrichtte onderzoeksbureau Decisio, in samenwerking met B&T en New2nI, het onderzoek naar de toegankelijkheid van het Nederlands onderwijs voor internationals